

Beter vandaag dan morgen

Rechts-extremistische accelerationistische online bewegingen

**Publicatie 'Beter vandaag dan morgen:
rechts-extremistische accelerationistische online bewegingen'**

© Oktober 2020

Uitgevoerd door *Nuance door Training & Advies*

Inhoud

Over NTA	2
Introductie	3
1. Extreemrechts en rechts-extremisme	5
1.1 Extreemrechtse ideologie.....	5
1.2. De narratieven	6
1.3. De extreemrechtse beweging.....	13
2. Single actors uit de alt-right.....	17
2.1 ‘Helden’ en hun volgers.....	18
2.2 De steun vanuit de internationale online gemeenschap.....	23
2.3 In Nederland.....	25
2.4 Memes en games	27
2.5 De boodschap verspreiden	29
2.6 Afsluitend	33
3. Siege Culture.....	34
3.1 Iron March	35
3.2 Atomwaffen Division.....	37
3.3 De opvolgers van Iron March.....	41
3.4 De Feuerkrieg Division.....	42
3.5 Einsatzgruppe Europa	49
3.6 Afsluitend	52
4. Slotwoord	53
Bijlage 1: ‘Aanknopingspunten bij signalering’	54

Over NTA

Nuance door Training & Advies (NTA) is een onderzoeks- en adviesbureau in het sociale veiligheidsdomein. Ons advies en onderzoek richten zich op de veiligheidsthema's 'gewelddadig extremisme' en 'radicalisering' en op sociale vraagstukken die samenhangen met polarisatie.

NTA levert een belangrijke bijdrage aan de (persoonsgerichte) aanpak van radicalisering en gewelddadig extremisme. We staan onder andere gemeenten bij in de duiding van radicaliseringsproblematiek en ondersteunen professionals uit het veiligheidswerkveld met advies en opleiding. Onze adviseurs en onderzoekers werken onder meer als deskundigen in strafrechtzaken. Ook worden zij gevraagd door internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties, om de kennis en kunde te delen met andere landen.

NTA beschouwt het als taak om tijdig de gevaren van extremisme, radicalisering en polarisatie te signaleren en hierover te communiceren. Dit doen we onder meer vanuit fundamenteel onderzoek en door continu de praktijk te monitoren. Onze onderzoeksmethoden komen voort uit de antropologie. Dit betekent dat we het perspectief van de ander willen begrijpen en dit perspectief diepgaand inzichtelijk willen maken. Dat doen we door primaire bronnen te gebruiken en via contextueel, langdurig en diepgaand veldonderzoek. Onze methode stelt ons in staat om professionals te equiperen om geïnformeerd beleid te ontwikkelen en uit te voeren.

Introductie

De laatste jaren zijn er nieuwe vormen van rechts-extremisme ontstaan. Deze zijn veelal gestoeld op bestaande ideeën, maar zijn ook aangepast aan ontwikkelingen, zoals de opkomst van het internet. In de vorige publicatie van NTA ('NTA, De nieuwe generatie extreemrechts en haar online schaduw')¹ beschreven we hoe extreemrechts via het internet zijn boodschap verspreidt en nieuwe mensen bij de ideologie betreft. In deze publicatie zoomen we in op de meest extreme stromingen van extreemrechts: de nieuwe generatie rechts-extremisten. Deze hangen veelal "accelerationisme" aan; het geloof dat als er een strijd moet komen tegen vijanden, deze beter vandaag dan morgen kan uitbreken. Aanslagen hebben als doel deze strijd aan te wakkeren.

In deze publicatie focust NTA op drie zaken:

- de extreemrechtse en rechts-extremistische ideologie
- de single actors van de alt-rightbewegingen
- de vorming van (internationale) terreurcellen bij de Siege Culture-beweging

Meerdere recente aanslagplegers staan in verband met de alt-rightsubcultuur. Ze gebruiken bijvoorbeeld symbolen en taal uit deze subcultuur en kondigen aanslagen aan op hun online platformen. De Siege Culture-beweging is een uitwerking van rechts-extremistische ideologie. Het legde de basis voor de vorming van verschillende rechts-extremistische groepen wereldwijd, zo ook in Nederland. Bij beide zaken laten we zien hoe dit er in de Nederlandse context uitziet. Om dit in een context te plaatsen, bespreken we eerst het rechts-extremistische wereldbeeld.

De informatie uit dit onderzoek hebben we vergaard door open bronnen te analyseren en journalistieke stukken, academische teksten en publicaties van onderzoeksbureaus te lezen. Voor dit onderzoek bezochten we vaak socialemediaplatformen: onder andere Gab, 8kun, 4chan en Telegram. Voor de (inmiddels offline) platformen Iron March en Fascist Forge gebruikten we gearchiveerde screenshots of weergaven van de archiveerwebsite 'web.archive.org'. Daarnaast is er gebruikgemaakt van gelekte chats vanuit extreemrechtse groeperingen. Al deze informatie is publiekelijk te vinden op het internet.

Het doel van NTA is om professionals inzicht te geven in deze nieuwe bewegingen, wat mogelijk bijdraagt aan het signaleren of duiden van rechts-extremisme. De boodschap die NTA wil meegeven is dat rechts-extremisme nieuwe vormen aanneemt die mogelijk onverwacht of onbekend zijn. Hoewel het lastig blijft om dit fenomeen te beoordelen, hoopt NTA professionals bewust te maken van deze nieuwe vormen en uitdagingen in de signalering en duiding ervan.

De bewegingen hebben een internationaal karakter, maar uiten zich in een (vooralsnog) beperkte mate ook in Nederland. Deze publicatie gaat dan ook voor een groot deel over internationale en/of online ontwikkelingen, die de basis vormen voor de manifestatie in Nederland. Het blijft een balans tussen: het niet te veel waarde hechten aan digitale geweldsuitingen, maar ook niet het risico wegedeneren door te benadrukken dat er in Nederland weinig van te merken is. Kennis bij professionals over deze fenomenen heeft nu al geleid tot signalering en interventie. En kan eraan bijdragen dat de manifestatie ook beperkt blijft. In bijlage 1 staat een kort overzicht van aanknopingspunten bij signalering.

1. Extreemrechts en rechts-extremisme

In dit hoofdstuk beschrijven we de extreemrechtse beweging en haar ideologie in vogelvlucht. Eerst gaan we in op de ideologie en de meest prominente narratieven binnen de extreemrechtse ideologie. Daarna beschrijven we verschillende verschijningsvormen door de geschiedenis heen. Kennis van de meest voorkomende narratieven binnen extreemrechts helpt om organisaties in de brede context van extreemrechtse ideologie te plaatsen.

1.1 Extreemrechtse ideologie

Om te beginnen maakt NTA onderscheid tussen ‘extreemrechts’ en ‘rechts-extremisme’. Extreemrechts is een ideologie met een set ideeën over hoe de wereld is, hoe deze moet zijn en hoe het moet veranderen. Rechts-extremisme is voor een groot deel dezelfde ideologie: **met als onderscheidende factor dat het geweld legitimeert**. Dit gaat vaak samen met het beeld dat de ideale extreemrechtse wereld niet gerealiseerd kan worden door bijvoorbeeld de democratie, of geleidelijke sociale verandering. Rechts-extremisten trekken dan de conclusie: de enige uitweg is een gewelddadige uitweg.

Extreemrechts	Rechts-extremistisch
Een ideologie met een set ideeën over hoe de wereld is, hoe deze moet zijn en hoe het moet veranderen.	De bereidheid om geweld te gebruiken, in combinatie met een extreemrechtse ideologie.

De extreemrechtse beweging volgt niet één specifieke ideologische lijn. Er is onderling conflict over welke lijn precies gevolgd moet worden. Toch zijn er wel thema's die steeds terugkeren in diverse onderzoeken naar de ideologie van extreemrechts. Extreemrechts-expert Cas Mudde heeft definities vergeleken en vond de volgende terugkerende thema's: nationalisme, racisme, xenofobie, antidemocratie en de roep om een sterke staat.²

Binnen de extreemrechtse beweging is veel diversiteit. Categorieën vinden die zowel exact als algemeen bruikbaar zijn, is lastig. Een theoretisch volledige definitie is in de praktijk al snel slecht bruikbaar.³ Dit komt onder andere omdat verschillende bewegingen andere prioriteiten hebben, die afhankelijk zijn van hun context. Zo richt Europees extreemrechts zich meer op de islam en de EU, en legt Amerikaans extreemrechts de focus op mensen met een donkere huidskleur.⁴ Naast locatie kan de context ook afhangen van wat op dat moment een populair maatschappelijk onderwerp is. Rondom de vluchtelingencrisis was de bouw van azc's een prominent onderwerp. Rondom de antiracismeprotesten van Black Lives Matter heeft extreemrechts het meer over ‘anti-blank racisme’.

Ook zijn er verschillen in hoe gewelddadig of onderdrukkend verschillende extreemrechtse stromingen zijn. Zo benoemen onderzoekers Tore Bjørge en Lars Erik Berntzen de volgende onderscheidende elementen onder extreemrechtse stromingen:

- extreemrechts dat cultureel dominant wil zijn
- extreemrechts dat niet wil dat 'rassen' mengen (segregatie)
- een stroming die 'niet-blanken' wil onderwerpen of uitroeien⁵

Het is belangrijk te erkennen dat gematigder gedachtegoed regelmatig geuit wordt om extremer gedachtegoed te verhullen (façadepolitiek).⁶ Zo kan een groepering zich extern anders uiten dan intern. Ook kan gematigder extreemrechts gedachtegoed een podium bieden of bijdragen aan de normalisering van extremere standpunten.

1.2. De narratieven

Een ideologie of wereldbeeld is in de praktijk vaak een unieke verzameling van denkbeelden, waarbij verschillende actoren diverse zwaartepunten en nuances hebben. Om hieraan tegemoet te komen, hanteert NTA een theoretisch kader waarin we een verzameling denkstellingen (populair binnen extreemrechts) verzamelen. Dit maakt het mogelijk om met precisie en nuance een ideologie te duiden. Naast het herkennen van wat extreemrechts wél is, helpt kennis ook om te weten wat het níet is. Denkbeelden zoals nationalisme, antimigratiestandpunten, islamkritiek, kritiek op feminisme of antiracismebewegingen zijn niet per se extreemrechts. Ze zijn echter wel vaak te vinden in extreemrechtse kringen. Op zichzelf zullen de denkbeelden geen reden zijn om actoren als extreemrechts te labelen.

Hieronder beschrijven we in vogelvlucht de extreemrechtse narratieven die we gebruiken om extreemrechts te analyseren, gegroepeerd per thema. Deze selectie van narratieven baseren we op en actualiseren we met verschillende onderzoeken en publicaties,⁷ manifesten van rechts-extremisten⁸ en onze eigen expertise uit het veldwerk en (online) praktijkobservatie. Om het taalgebruik en de toon te illustreren, plaatsen we in de thema's quotes uit rechts-extremistische manifesten en Nederlandstalige extreemrechtse actoren.

Met deze kennis komen we tot de volgende narratieven:

- het eigene en het vreemde
- interne en externe vijanden
- het systeem, democratie en rechtstaat
- volksidentiteit en cultuurvorming
- demografie en genderrollen
- de strijd

Narratief 1: het eigene en het vreemde

Dit narratief gaat over: de wereld in groepen verdelen op basis van hun 'ras'. Plus het toedichten van eigenschappen of status aan mensen op basis van die groep. De puurheid van de groep bewaken, is noodzakelijk. Er wordt verwacht dat iedereen loyaal is aan zijn eigen 'raciale' groep. Er is een wantrouwen tegenover andere groepen. Leden van de eigen groep die zich associëren met een vreemde groep, worden gezien als verraders.

Quotes over 'het eigene en het vreemde'

"The only muslim I truly hate is the convert, those from our own people that turn their backs on their heritage, turn their backs on their cultures, turn their back on their traditions and became blood traitors to their own race. These I hate. ...Diversity is not a strength. Unity, purpose, trust, traditions, nationalism and racial nationalism is what provides strength. Everything else is just a catchphrase..." - The Great Replacement

"Children of invaders do not stay children, they become adults and reproduce, creating more invaders to replace your people. They grow up and vote against your peoples own wishes, for the interests of their own people and identity. They grow up and take the potential homes of your own people for themselves, they occupy positions of power, remove wealth and destroy social trust. ... But here's the real kicker, the unarmed invader is far more dangerous to our people than the armed invader." - The Great Replacement

[over mensen van kleur] *"Left to their own devices or basking in the rampaging degeneration of the superior race they fall into what is their default state of a lesser ..." - Next Leap*

Nederlandstalige quotes over 'het eigene en het vreemde'

"Multiculturalisme gaat niet om het verwelkomen van nieuwe culturen. Het gaat om het vernietigen van de onze." - Dries Van Langenhove, Facebook, 21 juli 2020

"De gevolgen van segregatiebeleid zijn destructief, evengoed zijn de gevolgen van een integratiebeleid destructief voor de beide betrokken culturen. Waar twee culturen vermengen gaan altijd elementen verloren, en deze unieke culturele elementen zijn voor het Identitair Verzet de preservatie waard." - Over IDVerzet, geraadpleegd 21 juli 2020

Narratief 2: interne en externe vijanden

Dit narratief beschrijft een corrupte elite die op dit moment de macht in handen zou hebben. Daarin stuurt deze corrupte elite de eigen groep richting de afgrond: door open grenzen te handhaven en een zelfverzwakkend beleid uit te voeren. Ook bedreigt ze de eigen groep. Er is een vijandsbeeld tegenover: links, liberalisme, globalisme, kapitalisme, marxisme en het jodendom.

Quotes over 'interne en externe vijanden'

"In short, America is rotting from the inside out, and peaceful means to stop this seem to be nearly impossible." - The Inconvenient Truth

"They are allowed this access because 80% of politicians and 98% of journalists (category A and B traitors) are aiding and abetting them in the ongoing genocide..." - 2083

"Crush these traitor NGOs, kill their leadership, burn down their buildings. Bomb their ships, tear down their posters and destroy their membership. Drive them from your lands and give the traitors what traitors deserve: a traitors death." - The Great Replacement

"There are well known enemies of our nations, enemies of our race that freely walk through our societies, heads held high, believing themselves untouchable. They will soon find out how wrong they truly are. Traitors deserve a traitors death. No matter if it takes 3 years or 30 years, these people must pay for their disgusting attacks upon our race." - The Great Replacement

Nederlandstalige quotes over 'interne en externe vijanden'

"Want militanten van de NVU of andere volks nationalistische organisaties zoals de Autonome Nationalisten weten dat het zionisme de oorzaak is van de massa immigratie waarmee Europa nu te kampen heeft. De strijd tegen de islamisatie moet gekoppeld worden aan de anti zionistische strijd, anders is het dweilen met de kraan open..." - Chris Berteryan, Wij Europa 55, jaargang 14, september 2015. Magazine van de Nederlandse Volks-Unie (NVU)

"De linkse partijen die in de beginfase van de multiculturaliteit hebben geprofiteerd van het stemvee van de links stemmende allochtonen konden zo hun macht vergroten, dat dit ten koste ging van de Nederlandse identiteit maakte hen niets uit." - Peter van Egmond, NVU.nu, scholing 5

“Identiteit is in hun optiek een zonde, en de globalisering - slechts de eigen verrijking van deze elite ten doel strekkende - is het nieuwe hoogste goed. Deze zelfde mensen en structuren bepalen een beleid dat sinds jaar en dag vijandig staat tegenover het daadwerkelijk belang van de eigen natie.” - Over IDVerzet, geraadpleegd 21 juli 2020

Narratief 3: het systeem, democratie en rechtstaat

Dit narratief gaat over hoe een staat eruit moet zien. Deze staat zet zich alleen in voor de eigen groep: een etnostaat. Hierbij moeten controlerende machten ontbonden worden, zoals een rechtstaat of verdragen die de wil van het volk belemmeren. De media en het onderwijs moeten ‘in dienst staan van het volk’. De groep ziet immigratie als middel om het eigen volk te vervangen. De groep is van mening dat stemrecht voor nieuwkomers en volksverraders de democratie ongerechtigd maakt.

Quotes over ‘het systeem, democratie en rechtstaat’

“Democracy is mob rule and the mob itself is ruled by our enemies. The global and corporate run press controls them, the education system (long since fallen to the long march through the institutions carried out by the marxists) controls them, the state (long since heavily lost to its corporate backers) controls them and the anti-white media machine controls them. Do not suffer under the delusion of an effortless, riskless democratic victory.” - The Great Replacement

“While the lefts march through the institutions was long and ultimately successful we must achieve the same, but in a much shorter time period. ... We must be intrinsically leveraged into the political, militaristic, judicial, educational and economic institutions, and within 25 years.” - The Great Replacement

“Modern laws protect lies. Our enemy is legal. Justice is illegal... Buildings and institutions can house Truth or lies. Restore them to Truth or burn them down.” - Next Leap

Nederlandstalige quotes over ‘het systeem, democratie en rechtstaat’

“Ooit was de politie de verdedigingslinie van de middenklasse, law and order, en de patriottische waarden van de Nederlandse cultuur. Vandaag is de politie meer bezig met iftarren, aanbellen als je kritiek op AZC's twittert en mensen wegsturen die als Zwarte Piet verkleed zijn. Nu weer inhakken op de burgers die opstaan voor hun vrijheid. Wat overblijft zijn schoothondjes van de policor-elite. Man, man man. Wanneer komen onze landgenoten met hun eigen burgerwachten?” - Sid Lukkassen, Facebook, 22 juni 2020

“Maar evengoed is de repressie en vervolging van islamkritiek een teken aan de wand, de Nederlandse staat knielt voor de islam en de Nederlandse collaborateurs.” - Over IDVerzet, geraadpleegd 21 juli 2020

“De democratie typeert zich als een maatschappij met heel erg veel verschillende mensen (als resultaat van de vervaagde biologische en spirituele scheiding tussen klassen), is individualistisch en berust op begeerte.” - Postbode, de zwarte pil moet geslikt worden, Erkenbrand.eu, 5 oktober 2018

Narratief 4: volksidentiteit en cultuurvorming

Dit narratief gaat over identiteitsvorming en cultuur. Extreemrechts ziet geschiedenis en cultuur als zeer belangrijke vormers van een sterke eigen identiteit. Beschamende geschiedenis of moderne cultuur dragen niet bij aan een goede trotse identiteitsontwikkeling. Deze kunnen zelfs zelfhaat veroorzaken. Cultuurmarxisme probeert via een cultuurverandering via de media en onderwijs een volk te corrumperen en verzwakken.

Quotes over ‘volksidentiteit en cultuurvorming’

“People are finding their way home. Finding their people, finding their traditions, seeing through the lies of history, the brainwashing of the institutions and they are angry, they are energized and yes, against their degenerate societies, they are radicalized...What culture would entice a man, one of traditions, beauty, architecture, art and prosperity, or a culture of decay, self-hatred, childlessness, disorder and nihilism?” - The Great Replacement

“It means raising a generation of children who are conscious of their Race and conscious of the evil that dominates the mainstream of life. It means giving these children true values and real purpose, the things they will NEED when the full-scale war takes place about the time they are reaching adulthood.” - Siege

“History fails to record a single precedent in which nations subject to moral decay have not passed into political and economic decline” - Next Leap

Nederlandstalige quotes over ‘volksidentiteit en cultuurvorming’

[over ‘Groen krijgt leiding Congo-commissie: ‘Geschiedenis schrijven’] *“Dat is idd wat ze gaan doen, de geschiedenis herschrijven met leugens om de zelfhaat te voeden.”*
- Dries Van Langenhove, Facebook, 17 juli 2020

“Een natiestaat zonder identiteit is niets meer dan een stuk landmassa; een stuk land dat geëxploiteerd kan worden puur en alleen voor financieel gewin. Het is dan een stuk land zonder emotionele binding, geen betekenis, niets dat de bevolking verder nog inspireert en uiteindelijk nog interesseert. Dan is er uiteindelijk niemand meer die nog bereid is het te verdedigen. En dat is precies waarom de globalisten tegen nationalisme zijn. Breek nationalisme en je breekt zowel de ruggengraat als de ziel van een volk en natiestaat. Dan ligt de weg open om een land te plunderen en uit te buiten.” - Nationalisme en traditionalisme, Facebook, 28 juni 2020

Narratief 5: demografie en genderrollen

Dit narratief behandelt demografie en genderrollen. Extreemrechts stelt dat het aantal ‘blanke’⁹ mensen afneemt en uitstervende is. Volgens extreemrechts zijn er door LGBT+ en feminisme minder ‘blanke’ gezinnen met veel kinderen. Terwijl de vreemde groepen in aantallen groeien. Echt sterke mannelijkheid (waarbij mannen sterke strijders zijn), zou onder vuur liggen. Echte vrouwelijkheid (waarbij ze vooral loyale moeders zijn), zou door feminisme worden bedreigd. Liberale seksuele normen leiden mensen ervan af om een gezin te stichten. Hierdoor komen er minder kinderen. Traditionele gender- en gezinsrollen moeten hersteld worden om het eigen volk krachtig en groot te maken.

Quotes over ‘demografie en genderrollen’

“If there is one thing I want you to remember from these writings, its that the birthrates must change. Even if we were to deport all Non-Europeans from our lands tomorrow, the European people would still be spiraling into decay and eventual death. Every day we become fewer in number, we grow older, we grow weaker. In the end we must return to replacement fertility levels, or it will kill us. ... Millions of invaders landing on our shores, conquering our towns and without a single shot fired in response.” En: “MINORITIES ARE NEVER TREATED WELL, DO NOT BECOME ONE” - The Great Replacement

“I’ll tell you that things are going to change in the next fifteen years or else you can kiss your White baby goodbye for it will have become brown!” - Siege

“Feminism is an organized force for rejecting the truth about being a woman, equality is a falsehood for rejecting the truth about each and every one’s proper station in the natural order.” En: “war is to man what maternity is to a woman.” - Next Leap

Nederlandstalige quotes over ‘demografie en genderrollen’

"Een bevolking met een groot aantal mannen met weinig testosteron heeft enkele belangrijke uitwerkingen. Zo neemt het aantal mensen met seksuele voorkeuren die

anders zijn dan heteroseksueel toe ... Maar ook heeft het tot consequentie dat een bevolking veel minder opgewassen is tegen een vijandige overname. Mannen met lage testosteronspiegels zijn laffer en meer gelaten. Ze zien massa-immigratie liever maar als iets positiefs omdat ze de ruggengraat missen om op te komen voor zichzelf of hun volk.” - *Nationalisme en traditionalisme, Facebook, 12 februari 2020*

“Feminisme wordt veelal beschreven als een oorlog tegen mannen en mannelijkheid, maar het is meer dan dat. Het is een oorlog tegen het kerngezin. Een gezin met een vader, moeder en kinderen is doorgaans zelfredzaam en daarom minder afhankelijk van de overheid. ...Socialisme draait om overheidscontrole, dus moet de familie kapot.” - *Postbode, Hoe vernietigt men een land, Erkenbrand.eu, 10 november 2017*

Narratief 6: de strijd

Dit narratief beschrijft de verwachting van een strijd. Strijd en hiërarchie worden gezien als de natuurlijke staat van het leven. Extreemrechts verafschuwt gelijkheid omdat het zwakheid in stand zou houden en de sterken zou verzwakken. De aanhangers zijn van mening dat verschillende volken niet vredig kunnen samenleven. Daarbij beweren ze dat je andere volken niet kunt vertrouwen. De overtuiging bestaat dat het ‘blanke volk’ zich moet voorbereiden op de strijd: door gevechtstraining en overlevingsvaardigheden op te doen. Daarbij moeten volksverraders en vreemde groepen verjaagd of gedood worden.

De meest extreme groepen denken dat de strijd beter vandaag dan morgen kan plaatsvinden, nu het ‘blanke volk’ de aantallen en de kracht nog heeft. Dit heet **accelerationisme**. Een andere vorm van rechts-extremisme/extreemrechts focust meer op ecologie. Bijvoorbeeld de overtuiging dat de aarde van een land verbonden is aan een volk (‘bloed en bodem’) en vreemdelingen als parasieten verjaagd moeten worden. Er is ook ecofascisme: de vrees voor overbevolking. De oorzaak voor het ‘overschot’ aan mensen ligt volgens het ecofascisme niet bij het krimpende ‘blanke volk’. Maar juist bij vreemde volkeren. Deze moeten in aantallen afnemen, zo nodig door massamoord.

Quotes uit rechts-extremistische manifesten over ‘de strijd’

“If our country falls, it will be the fault of traitors. This is why I see my actions as faultless. Because this isn’t an act of imperialism but an act of preservation... Many people think that the fight for America is already lost. They couldn’t be more wrong. This is just the beginning of the fight for America and Europe. I am honored to head the fight to reclaim my country from destruction.” - The Inconvenient Truth

“Incite conflict. Place posters near public parks calling for sharia law, then in the next week place posters over such posters calling for the expulsion of all immigrants, repeat in

every area of public life until the crisis arises. Destabilize, then take control. If we want to radically and fundamentally change society, then we need to radicalize society as much as possible?" - The Great Replacement

"If a Canadian blows up a Canadian police station however, the news reaches sixty million viewers that week. Thus, the cost of one bomb equals sixty million leaflets." - Siege

Nederlandstalige quotes over 'de strijd'

"Er komt een revolutie aan, er komt een omslag aan en ik kan het niet voorkomen. Het is gewoon wat ze zelf bereikt hebben; de mensen gaan hun gram halen. En dat gaan ze heel snel doen, en dan kunnen ze op een gegeven moment politiestations zetten voor iedere fractievoorzitter of het leger inzetten. Maar als het volk af wil van een bepaald regime gaat het gebeuren. De historie heeft het ons laten zien. Dit regime is aan het eind gekomen. Er komen nieuwe denkers aan. Het zal niet met bloedvergieten gaan. Maar de Balkenendes, de Harry Potters, die gaan weg. Er komt iets heel nieuws voor terug. En ja... dan komen wij misschien wel." - NVU, in 'Voor volk en vaderland', Tegenlicht, 26 februari 2006

"Ik denk onderhand dat er echt mensen letterlijk moeten worden uitgeschakeld zodat hun posten vrijkomen en dan zo systematisch dat hun opvolgers niet uit dezelfde bubbel kunnen worden gerekruteerd." - Sid Lukkassen, gelekt WhatsApp-bericht, 9 mei 2020 (Lukkassen verklaarde dat hij dit 'filosofisch' bedoelde en tegen geweld is)

1.3. De extreemrechtse beweging

Door de jaren heen heeft extreemrechts zich in vele vormen gemanifesteerd. In dit hoofdstuk benoemen we in het kort de ontwikkeling van de extreemrechtse ideologie, met daarbij twee invloedrijke internationale stromingen. Dit is nadrukkelijk een vogelvlucht: de extreemrechtse ideologie heeft veel vertakkingen en kan niet makkelijk in categorieën geplaatst worden.

In een tijd waarin sociale veranderingen zoals socialisme en liberalisme aan invloed wonnen, was er een tegenreactie.¹⁰ In het begin van de twintigste eeuw kwam er (vooral in Duitsland) een tegenbeweging: de **Conservatieve Revolutie** wilde een autoritaire staat bouwen die zijn 'organische volkscultuur' beschermt. De beweging wilde een moderne toekomst bouwen volgens haar eigen wereldbeeld, met verheerlijking van arbeiders, soldaten en een grote leider.¹¹ Het doel van deze beweging: de overwinning van '**de herboren autoritaire staat op de egalitaire decadentie van liberalisme, socialisme en traditioneel conservatisme**'.¹²

Een deel van de Conservatieve Revolutie-gedachteschool ontwikkelde zich tot [het fascisme](#): een ideologie waarin mensen geloven in de superioriteit van de eigen groep. Ook hebben ze een afkeer van de democratie en het liberalisme, en hechten ze grote waarde aan demagogisch en totalitair bestuur met een sterke leidersfiguur aan het hoofd.¹³ Centraal in de fascistische ideologie staat het idee van het herstellen van een ‘natuurlijke orde’.

In deze natuurlijke orde zijn er superieure ‘rassen’. Ook is de man dominant in familiestructuren, politiek, economie en staat. In een ‘natuurlijke’ orde zorgt de strijd om te overleven uiteindelijk voor een sterke en gezonde populatie. Het verwijderen van ‘degeneratieve’ (verzwakkende) actoren zou de bevolking versterken. Denk aan Joden en mensen met een handicap.¹⁴ Het ‘volk’ wordt vergeleken met een lichaam dat gezond moet worden. In Duitsland inspireerde fascisme het nationaalsocialisme (nazisme). Dit speelde een grote rol in het veroorzaken van de Tweede Wereldoorlog en een genocide waarbij miljoenen mensen wereldwijd omkwamen.¹⁵

Na de Tweede Wereldoorlog zat er een smet op de bovenstaande ideeën. Een groep denkers, [Nouvelle Droite \(Nieuw Rechts\)](#), besloot haar denkbeelden niet via extremisme, activisme of politiek te realiseren, maar met metapolitiek.¹⁶ Dit betekent: een politiek systeem veranderen door de cultuur en de norm eromheen te veranderen. Ze verwoordden dezelfde denkbeelden zonder nazistische context. Zo hoopten ze fascisme ‘[met een nieuwe naam en nieuw gezicht](#)’ terug te brengen.¹⁷

In de jaren zeventig en tachtig kwamen extreemrechtse subculturele groepen op rondom muziek en tegencultuur: [de skinhead-/Lonsdale-jongeren](#). Deze uitten zich soms op gewelddadige wijze. Waardoor etnische minderheden, Joden en LGBT+’ers doelwit werden van straatgeweld.¹⁸

Rond 2002 ontwikkelde zich uit de ideeën van Nieuw Rechts een meer activistische versie: [de Identitaire Beweging](#).¹⁹ Deze beweging met vooral jonge activisten verspreidde zich over heel Europa.²⁰ De identitairen leggen in hun publieke uitingen de nadruk op identiteit, in plaats van ras: bij de scheiding tussen ‘ons’ en ‘de ander’.²¹

In 2016 ontwikkelde zich een nieuwe stroming van extreemrechts: [de alt-right](#). De beweging kwam op omstreeks de tijd van de Amerikaanse presidentsverkiezingen en de spanningen rondom de vluchtelingenstroom uit Syrië. Alt-right ontwikkelde zich vooral online, in de subculturen van de meme-, gamer- en online cultuur.²² De nieuwe term is bedacht door een Amerikaanse white nationalist.²³ Zo moesten extreme ideeën mainstream worden.²⁴ Online gesprekken van alt-righters zijn vooral gericht tegen: links-activisme, feminisme, globalisme, de elite en ‘de’ islam. En vóór: de westerse cultuur en vrijheid van meningsuiting.²⁵ Binnen

de alt-right is de stichting van een etnostaat een belangrijk doel: een staat voor alleen 'blanken'.²⁶

Extreemrechtse actoren zijn dus divers. Denk aan: individuen, bewegingen, straatbendes, politieke partijen, online pagina's, online platformen, actiegroepen, studiegenootschappen of vriendengroepen. Hierbinnen is ook veel diversiteit in standpunten, methoden en extremiteit. In de loop van de tijd komen verschillende actoren op, zoals relatief recent de Geuzenbond. Andere actoren zijn minder populair geworden, zoals Blood & Honour en Rood Wit Blauw Gemaskerd.

Enkele actoren lukt het om een duurzamere aanwezigheid te hebben in Nederland, zoals de Nederlandse Volks-Unie (NVU) en Voorpost. Soms uiten actoren zich vooral (of alleen) in het online domein. Andere actoren focussen zich op activisme of (gemeente)politiek. Ook fuseren en splitsen organisaties, waarna ze nieuwe vormen aannemen. Vaak zwerven activisten jarenlang van het ene naar het andere gezelschap.²⁷ Maar enkelen hebben een gewelddadig karakter. Gewelddadige incidenten zijn zelden terug te voeren naar bekende organisaties. Het zijn vaak acties van eenlingen. Zoals molotovcocktails gooien naar een moskee in Enschede²⁸ of dreigbrieven verzenden²⁹.

De extreemrechtse organisaties die in Nederland actief zijn, richten zich voornamelijk op activisme. Denk aan de NVU, Pegida, Identitair Verzet en Voorpost. Het valt niet uit te sluiten dat er in deze organisaties individuen zijn die geweldige denkbeelden hebben, maar vanuit de eigen organisatie wordt vrijwel geen geweld gepleegd. Dit betekent niet dat ze geweld afkeuren (geweld dat gemotiveerd is door een extreemrechts wereldbeeld). En ook niet het trainen in het gebruik van geweld, onder het mom van zelfverdediging. In de praktijk houden de Nederlandse organisaties zich vooral bezig met (sociale)mediacampagnes, demonstraties en activisme.

Niet alle rechts-extremisten horen bij de bewegingen die we beschrijven in deze publicatie. Dit zijn alleen illustratieve voorbeelden van grotere bewegingen. In Nederland zijn vooral andere zaken recent aanleiding geweest tot arrestaties. Vijf mannen van de extreemrechtse groep DTG (Demonstranten Tegen Gemeenten) zijn in 2016 veroordeeld voor poging tot brandstichting met terroristisch oogmerk, bij een moskee in Enschede. Op sociale media deelden ze afbeeldingen met teksten als: '[Plaats vrijmaken voor vluchtelingen? Auschwitz staat momenteel leeg!](#)' Op een afbeelding van Hitler stond de tekst: '[Islamisten... die habe ich vergessen.](#)'³⁰

Een ander voorbeeld is de zaak van Vincent T. (44). Hij is veroordeeld voor het voorbereiden van een terroristische aanslag en verboden wapenbezit in 2018.³¹ Aanleiding voor zijn arrestatie waren chats waarin hij uitte een hekel te hebben aan moslims en '[linkse](#)

[kopstukken als Volkert van der G., Christa Soeters en Sylvana Simons wilde afknallen](#)'.³² Hij beheerde een Facebookpagina: de 'Anti Terreur Brigade'.

Cornelis R. (56) werd in 2020 veroordeeld voor het dreigen met een terroristisch misdrijf. In 2019 prijsde hij de aanslagen in Christchurch en werden legale en illegale wapens (zoals machinegeweren) bij hem thuis aangetroffen. Ook stonden er filmpjes en afbeeldingen van rechts-extremistische aard op zijn telefoon.³³

De extremistische daden in het verleden staan los van de bovengenoemde bewegingen (alt-right en Siege Culture). Toch zijn het significante internationale trends, waarvan denkbeelden en steun ook in Nederland voorkomen. Kennis van deze trends kan signalering versterken. De Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) is verantwoordelijk voor terrorismebestrijding, cybersecurity, nationale veiligheid, crisisbeheersing en statelijke dreigingen. De NCTV noemde in mei 2020 het risico van een aanslag door een rechts-extremistische eenling 'voorstelbaar'. Volgens de instantie wordt de offline scene gekenmerkt door ['fragmentatie, zwak leiderschap, persoonlijke animositeit en het ontbreken van een consistente organisatievorm'](#).³⁴

De NCTV beschreef ook in een uitgebreide publicatie over de extreemrechtse beweging in West-Europa: ["Extreemrechts gebruikt het internet om haat te zaaien, te discrimineren, op te roepen tot geweld, te intimideren en bedreigen en te rekruteren voor en mobiliseren tot geweld. Bovendien gebruiken ze het internet om rechts-extremistisch geweld te verheerlijken of te bagatelliseren."](#)³⁵

2. Single actors uit de alt-right

Dit hoofdstuk gaat in op de online alt-rightbeweging. En specifiek op de gewelddadig rechts-extremisten die met deze beweging geassocieerd worden. Niet de gehele alt-rightbeweging is rechts-extremistisch, maar rechts-extremisme wordt wel vaak verheerlijkt. Ook is een groot deel van de recente aanslagplegers te verbinden aan deze beweging. In dit hoofdstuk kijken we naar deze aanslagplegers, de internationale online beweging en naar haar verschijningsvormen in Nederland.

In 2018 en 2019 volgen rechts-extremistische aanslagen elkaar sneller op. Een opvallend gegeven is dat deze single actors naar elkaar refereren. Single actor terrorism gaat over terreurdaden gepleegd door een individu, onafhankelijk van een organisatie.³⁶ In de context van de recente extreemrechtse aanslagen krijgt de benaming single actors de voorkeur boven lone actors of lone wolves. Omdat single actors niet alleen zijn, maar online verbonden. Hoewel aanslagen uiteindelijk door een individu gepleegd worden, komen ze wel voort uit een netwerk van gelijkdenkenden. Ook gebruiken ze soortgelijke online platformen, taal en symbolen uit een subcultuur op het internet, [de alt-right](#).

Deze subcultuur (ontstaan in 2015-2016) is een combinatie van internetcultuur en extreemrechtse denkbbeelden. De alt-right is geen groep waar je lid van kunt worden. Het is een beweging van anonieme gebruikers op verschillende websites. Deze subcultuur is ontstaan op internetplatformen, zoals Reddit, 4chan en 8chan (nu 8kun). De meeste websites zijn platformen waarop je kunt discussiëren over verschillende onderwerpen (topics). Op zo'n topic kunnen mensen een discussie (thread) starten en berichten plaatsen. Op veel van deze websites zijn de meeste topics niet extreemrechts. Een deel wel, zoals /pol/ (wat staat voor 'politics') op 4chan. Op sommige online platformen (meest bekend zijn 4chan's /pol/, Gab en 8chan) is een extreemrechts wereldbeeld dominant geworden.³⁷

Rond 2015-2016 vond op deze online platformen polarisatie plaats door discussies over antiracisme en feminisme. Eén beweging zette zich af tegen de gepercipieerde 'politieke correctheid'. Ze hechtte waarde aan traditionele genderrollen en verregaande vrijheid van meningsuiting. Ze wees de (in haar ogen) 'geforceerde diversiteit' af. Een deel van deze beweging kwam samen met een deel van de extreemrechtse beweging die nieuwe mogelijkheden zag in deze sentimenten: dit wordt de alt-right.

Een gedeelde afkeer van politieke correctheid, antiracisme en feminisme gaf deze bewegingen een gezamenlijke vijand. De populaire subcultuur rondom gaming en memes (humorisch bedoelde afbeeldingen, vaak voorzien van tekst) gaf extreemrechts nieuwe manieren om een doelgroep te bereiken.³⁸ De Amerikaanse presidentsverkiezingen in 2016

werden gezien als een aanjager van meer polarisatie. En een reden voor deze bewegingen om samen op te trekken.³⁹

Het merendeel van de alt-rightbeweging is man.⁴⁰ Een gerelateerde beweging die zich meer op vrouwen richt is [de tradwife-beweging](#) (traditionele echtgenote). Dit is een beweging die een extreemrechts wereldbeeld (specifiek het antifeminisme) verbindt met een ideaalbeeld van een huisvrouwidentiteit met een gelukkig, wit gezin.⁴¹

Er is ook een aan de alt-right gerelateerde beweging, gericht op (single) mannen: [de incel-beweging](#). De aanhangers zijn boos over de seksuele revolutie en het feminisme. Zij zijn van mening dat dit ervoor gezorgd heeft dat ze geen kans hebben om een partner te vinden. Meerdere aanslagen zijn op basis van incel-ideologie gepleegd.⁴² Binnen extreemrechts is de incel-ideologie controversieel. Het wordt soms gezien als onmannelijk en triest.

De bovengenoemde alt-rightfora zijn niet de enige extreemrechtse websites. Websites zoals Stormfront en Daily Stormer zijn oudere extreemrechtse platformen. Ook zijn er accelerationistische platformen, wat staat voor: de strijd willen uitlokken. Voorbeelden zijn Iron March en Fascist Forge (nu allebei offline). Verder zijn er talloze extreemrechtse accounts en pagina's op sociale media, zoals Facebook en Twitter. Content en contact zijn gemakkelijk te vinden online.

2.1 'Helden' en hun volgers

Deze paragraaf gaat over de rol die de alt-rightbeweging gespeeld heeft in relatie tot recente rechts-extremistische aanslagen. Op alt-rightplatformen worden steunbetuigingen geuit en is solidariteit met rechts-extremistische aanslagplegers. Aanslagplegers worden gezien als doeners, voorlopers en martelaren. De invloed van de alt-rightbeweging is terug te zien bij de aanslagplegers. Ze gebruiken taal en symbolen die tekenend zijn voor de alt-rightbeweging. Ook zijn de alt-rightplatformen gebruikt om aanslagen aan te kondigen. En spreken aanslagplegers tot de gebruikers van deze platformen. Aanslagplegers inspireren ook nieuwe aanslagplegers. Meerdere aanslagplegers refereren verheerlijkend aan hun voorgangers, en noemen hen een inspiratiebron.

Hieronder volgt een overzicht van recente rechts-extremistische aanslagplegers. De eerste twee voorbeelden passen niet in de alt-rightbeweging. Ze waren actief vóór de vorming van deze beweging, maar het zijn terugkerende helden en inspiratiebronnen voor de alt-rightbeweging.

Voorlopers

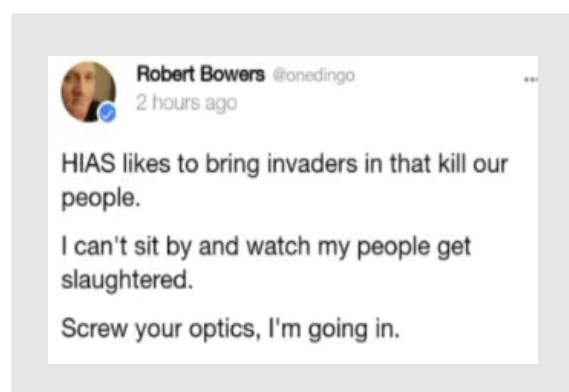
- De aanslagpleger **Anders Breivik** wordt als ‘held’ beschouwd. Hij handelde voordat alt-right bestond. In juli 2011 pleegde Anders Breivik een aanslag op een sociaaldemocratisch jongerenkamp en op de regeringswijk in Oslo. Hierbij vielen 77 doden, waaronder veel jongeren. Breivik publiceert een manifest, waarin hij het motief voor zijn aanslag beschrijft. In dit manifest schrijft hij over de dreiging van islamisering, politieke correctheid, cultuurmarxisme en feminisme.⁴³ Breivik besteedde veel tijd aan gamen en aan discussiëren op internetfora. Hoewel zijn opmerkingen niet gewelddadig waren, waren ze wel extreemrechts. Zo had hij een profiel op Stormfront. En bekritiseerde hij onder andere counter-jihad-bloggers, omdat ze naar zijn idee niet ver genoeg gingen.⁴⁴

- Een tweede ‘held’ van extreemrechts is **Dylann Roof**. Hij schoot in 2015 negen Afro-Amerikaanse mensen dood in een kerk in Charleston in de VS. Hij wilde de segregatie van ‘rassen’ herintroduceren en eventueel een rassenoorlog uitlokken.⁴⁵ Net als Breivik plaatste Roof een manifest online: “We have no skinheads, no real KKK, no one doing anything but talking on the internet. Well someone has to have the bravery to take it to the real world, and I guess that has to be me.”⁴⁶ Zijn bowl cut (bloempotkapsel) is online een rechts-extremistisch symbool geworden: voor mensen die fan van hem en zijn daden zijn.⁴⁷

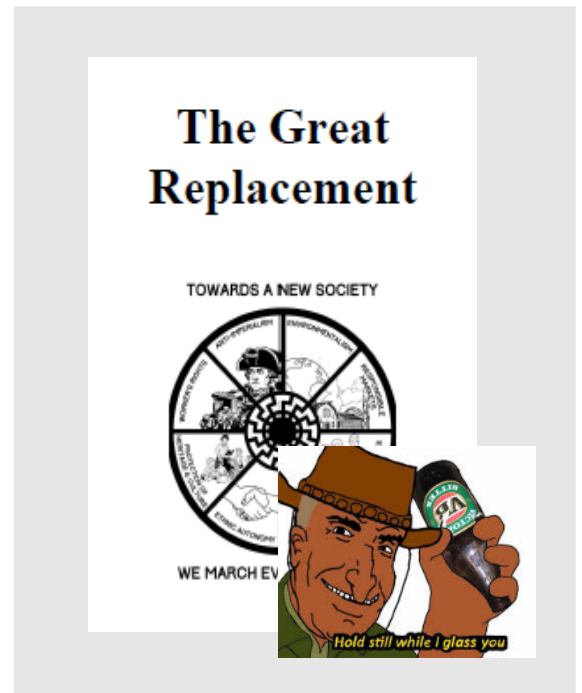
Sinds de alt-rightbeweging⁴⁸

- In oktober 2018 liep Robert Bowers een synagoge in het Amerikaanse Pittsburgh binnen. Hij schoot elf joodse bezoekers dood. Kort daarvoor had hij op het socialemediaplatform Gab zijn aanval aangekondigd: “HIAS [Hebrew Immigrant Aid Society] likes to bring invaders in that kill our people. I can’t sit by and watch my people get slaughtered. Screw your optics, I’m going in.”⁴⁹

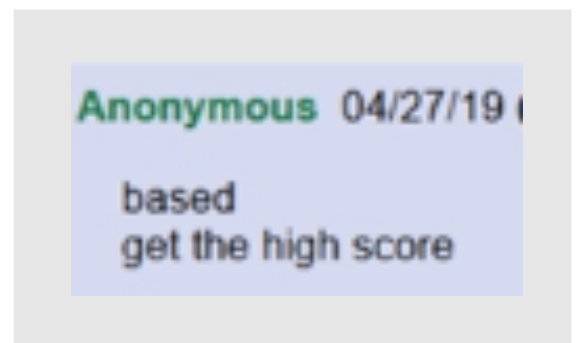

Dit statement refereert naar het extreemrechtse denkbeeld dat Joden immigratie stimuleren om het ‘blanke ras’ te vermengen en te vervangen in hun landen.

- In maart 2019 vermoordde Brenton Tarrant 51 moslims in twee moskeeën in Christchurch, Nieuw-Zeeland. Net als Bowers kondigde hij zijn aanval aan op het internet, op de site 8chan. Hier postte hij ook een link naar de livestream van zijn aanslag. Ook Tarrant schreef een manifest. Dit is in vele talen vertaald en net als de video wijdverspreid op het internet. Tarrant postte hierbij de titel '[Screw your optics](#)'. Hij refereerde hierbij aan de aanval van Robert Bowers, vijf maanden daarvoor.⁵⁰ Tarrant gebruikte veel referenties naar memes. In zijn manifest schreef hij dat hij Dylann Roof steunt, maar dat Breivik zijn ware inspiratiebron was.⁵¹ Tarrant beschreef zijn angst dat door lage geboortecijfers en immigratie van 'niet-blanken' het 'blanke volk' in zijn eigen landen vervangen zal worden. Op 8chan schreef hij: "[Well lads, it's time to stop shitposting](#) [memes posten om reuring te veroorzaken] [and time to make a real life effort post. It's been a long ride and despite all the rampant faggotry, fecklessness and degeneracy](#) ['homogedrag', zwakke persoonlijkheid en verval], [you are all top blokes and the best bunch of coppers](#) ['maten'] [a man could ask for.](#)"⁵² Dit illustreert hoezeer hij de online gemeenschap als een solidaire beweging ziet.

- In april 2019 viel John Earnest de *Chabad of Poway*-synagoge binnen in San Diego County in de VS. Hij werd doodgeschoten door een joodse bezoeker. Earnest had zijn intenties op 8chan gepost en (tevergeefs) geprobeerd zijn aanslag te livestreamen. In zijn manifest beschreef Earnest hoe hij denkt dat Joden het 'blanke ras' willen uitroeien en de dreiging die uitgaat van het cultuurmarxisme, feminisme en immigratie. Ook Earnest gebruikte taal die geassocieerd wordt met de alt-rightsubcultuur. Tot bondgenoten ('anons': een referentie aan de anonieme gebruikersnaam 'anonymous' van alle posters op 4chan en 8chan) sprak hij: "[To my brothers in blood. Make sure that my sacrifice was not in vain. Spread this letter, make memes, shitpost, FIGHT BACK, REMEMBER ROBERT BOWERS, REMEMBER BRENTON TARRANT...Meme Robert Bowers back and keep up the memes of Brenton Tarrant. Tarrant was a catalyst for me personally. He showed me that it could be done. And that it needed to be done...To the true anons out there](#)

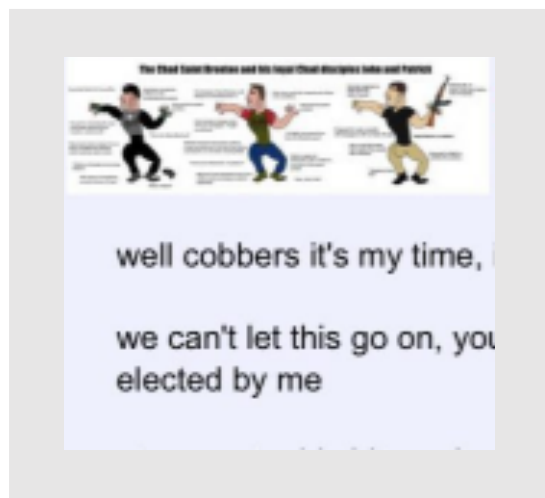

(you know who you are). You are the product of /pol/—the product of unadulterated truth. You are my brothers and the best dudes out there. You are the most honorable men of this age. Despite all odds against you, you not only discovered the truth but also help to spread it. Some of you have been waiting for The Day of the Rope for years. Well, The Day of the Rope is here right now—that is if you have the gnads [‘ballen’] to keep the ball rolling. Every anon reading this must attack a target while doing his best to avoid getting caught. Every anon must play his part in this revolution and no man can be pulling his punches. This momentum we currently have may very well be the last chance that the European man has to spark a revolution.”⁵³ De eerste reactie vanuit de gebruikers op 8chan was: “Based [‘ziet de waarheid en gaat tegen de stroom in’], get the high score.”⁵⁴

- Op 3 augustus 2019 vermoordde Patrick Crusius 23 mensen in een supermarkt in El Paso in de VS. De aanval was vooral gericht tegen latino’s. Hij postte zijn manifest op 8chan, en citeerde Brenton Tarrant en Tarrant’s manifest. Hij ageerde primair tegen een gepercipieerde ‘Hispanic invasion of Texas’.⁵⁵ Hij beschouwt migratie als een bedreiging voor de puurheid van zijn ras en ziet het als een grote last voor het klimaat. Dit duidt op ecofascisme.

- Een week later (10 augustus 2019) betrad Philip Manshaus met een geweer de Al-Noor moskee in Bærum, Noorwegen. Hij had de intentie moskeebezoekers te doden. De schutter werd overmeesterd door een 65-jarige moskeeganger. Later werd het levenloze lichaam van de stiefzus van de schutter gevonden. Uren voor deze aanslag postte iemand met dezelfde naam op EndChan: “Well cobbles [‘maten’] it’s my time, I was elected by saint tarrant after all. We can’t let this go on, you gotta bump the race war thread [online discussie] irl [‘in real life’, buiten het

beeldscherm om] and if you’re reading this you have been elected by me.”⁵⁶ Er werd een link geplaatst naar een (niet-functionele) livestream op Facebook en een afbeelding waarin Tarrant als een heilige genoemd en weergegeven wordt, Earnest als Tarrant’s ‘discipel’ en Crusius als held. Een afbeelding met drie figuren die hij meestuurde, komt overeen met andere afbeeldingen op het internet die rechts-extremisten verheerlijken.⁵⁷ Een voorbeeld van zo’n afbeelding staat op pagina 22.

- Op 9 oktober 2019 (Jom Kipoer, de belangrijkste feestdag in het jodendom) deed Stephan Balliet een poging om mensen te doden in een synagoge in het Duitse Halle. Hij had met instructiegidsen op het internet zijn vuurwapen en explosieven gemaakt. Hij wilde andere rechts-extremisten laten zien dat het mogelijk was om zelf wapens te maken. De niet-beschikbaarheid van wapens in West-Europa, in verhouding tot de Verenigde Staten, wordt als obstakel gezien. Het lukte Balliet niet de synagoge te betreden, waarop hij een passerende vrouw vermoordde. Hierna doodde hij nog een man in een kebabzaak. Ook Balliet zond zijn aanslag uit via een livestream. Hij sprak Engels en noemde zichzelf een 'anon', refererend aan de online gemeenschappen waarin hij post.⁵⁸ Balliet had een Engelstalig manifest geschreven, in lijn met andere alt-rightaanslagplegers. In dit manifest refereerde hij veel aan de gamer- en meme-cultuur.

Voorbeelden van heldenverering van rechts-extremisten. Het template dat gebruikt wordt is dat van de Chad-meme. Chad, de alfaman, wordt normaal gesproken verbeeld naast de zwakke 'virgin'. Alle aanslagplegers worden hier als 'Chads' afgebeeld.

2.2 De steun vanuit de internationale online gemeenschap

Op alt-rightplatformen volgen er na een rechts-extremistische aanslag al snel steunbetuigingen aan de rechts-extremisten uit de vorige paragraaf. Er zijn ook tegengeluiden: sommigen noemen een aanslag niet effectief genoeg of bekritisieren het doelwit. Ook zijn er soms mensen die beweren dat de aanslagpleger juist een vijand is, die de extreemrechtse beweging een slechte reputatie wil geven. Dit wordt ook wel een false flag-operatie genoemd: een actie van een actor die zich voordoeft als zijn vijand, om deze vijand een slechte naam te geven. Het merendeel van de berichten is daarentegen prijzend. Een steekproef van 150 reacties uit drie threads op 4chan's /pol/ na de aanslagen in Christchurch schetst een overwegend 'positief' beeld.⁵⁹

- 21,6% veroordeelt de aanslag.
- 12,4% bekritiseert de methodes.
- 3,7% twijfelt of het geen false flag-operatie van de vijand was.
- 62,3% steunt de aanslag (waarvan 22,2% refereert aan een rassenoorlog of omvolking).
- 8% benadrukt wraak op moslims voor aanslagen uit jihadistische hoek.
- 5,6% zegt dat het gerechtvaardigd is om moslims aan te vallen.

Maar ook recenter wordt er steun uitgesproken. Hieronder staan voorbeelden uit 2020. Illustratief zijn de afbeeldingen waarbij rechts-extremisten als 'heiligen' worden geportretteerd.

View Same Google iqdb SauceNAO Trace EawnjF1VAAEFx0a.jpg, 507KiB, 1920x1080

Anonymous ID:HggzTE57 Fri 19 Jun 2020 09:06:39 No.263685179 View Report
>>263653000
Pull a tarrant, man. Get the high score

View Same Google iqdb SauceNAO Trace breivik_salute.jpg, 56KiB, 970x819

Anonymous ID:Gf1PZXoT Wed 06 May 2020 11:00:52 No.256389519 View Report
>>256373610
>What do you think?
I think we need more Breivik

View Same Google iqdb SauceNAO Trace breivik-saint.jpg, 641KiB, 1224x1477

Anonymous ID:XGENVixW Sun 26 Apr 2020 22:40:35 No.255189444 View Report
>>255181578
>Bill Gates or any family member
>I will shoot on sight
This would be a happening to trump all happenings
You would achieve sainthood right up there with Breivik

Voorbeelden van heldenverering van rechts-extremisten in 2020 op 4chan

Het is niet eenvoudig om een betrouwbare inschatting te maken van de grootte van (het rechts-extremistische deel van) de alt-rightbeweging. Een deel van de 'shitposters' op de extremere delen zegt dat hij enkel wil provoceren. Deelnemers uit de hele wereld zijn actief op deze platformen. Op websites zoals de chan-sites zijn gebruikers anoniem: anons. Het is wel gebruikelijk om met een vlaggetje je nationaliteit aan te geven. Daarnaast kan het zo zijn dat een persoon meerdere accounts gebruikt. Het is door deze factoren lastig om een inschatting te maken van aantallen. Nog lastiger is het om de aantallen in Nederland in te schatten. 4chan zelf geeft aan dat 2% van de gebruikers Nederlands is, 70% man, vooral tussen de 18 en 34 jaar. 4chan zegt 27.700.000 unieke bezoekers per maand te krijgen.⁶⁰ Dit geldt voor heel 4chan, niet alleen /pol/.

De berichtstatistieken van 4chan's /pol/ (volgens een statistieken-site van 4chan) in augustus 2020: 159.656 berichten (/pol/), met gemiddeld 1.000.416 berichten per dag (4chan in geheel). Dat komt neer op 16% van het totale berichtenverkeer op de site.⁶¹ Het kan daarentegen zijn dat op /pol/ meer berichten per gebruiker gepost worden dan op andere boards.

In 2017 keken onderzoekers naar de hoeveelheid /pol/-threads die in een land gestart worden, gecorrigeerd naar het aantal internetgebruikers. Daaruit blijkt: in Nederland worden meer /pol/-threads gestart dan in Frankrijk, België of Duitsland. Maar minder dan in de VS of het VK.⁶² De populariteit van /pol/ is in 2020 toegenomen.⁶³

2.3 In Nederland

Op 4chan praten de onderstaande Nederlandse gebruikers mee. Ze delen extreemrechtse en rechts-extremistische narratieven. Soms is dit te zien aan een Nederlands vlaggetje (hoewel dit een zelfgekozen symbool is, is het aannemelijk dat nationalistisch extreemrechts de eigen vlag kiest), Nederlandse lokale kennis of de Nederlandse taal. Nederlanders op /pol/ gebruiken soms het label /polder/ voor een thread gericht op Nederlanders.

Anonymous ID: fffqZq+X3 Tue 21 Apr 2020 16:34:28 No.254439592 [View](#) [Report](#)

>>254439406

Yeah but all of them fail except for Tarrant and his hero Breivik. Don't really agree with you, but killing just one person before being taken down is just pathetic.

[View Same](#) [Google](#) [iqdb](#) [SauceNAO](#) [Trace](#) 8.png, 45KiB, 868x216

Eerst een revolutie, daarna een autoritaire, nationalistische staat

Anonymous ID: +i9b0ZVr Wed 29 Apr 2020 16:34:28 No.255546153 [Report](#)

Quoted By: >>255547402 >>255547528 >>255571468

>>255544296

8/9 First a revolution, then an authoritarian, nationalistic state

Anonymous ID: DgwmUuqm Sat 28 Jul 2018 12:57:49 No.180366846 [View](#) [Report](#)

These niggers are everywhere even in zeeland, Drenthe, Groningen and Limburg(country side). I think The Netherlands is the most cucked country in the EU.

My only hope is racewar or Thierry baudet.

Anonymous ID: 740i1kAk Wed 13 Mar 2019 01:54:44 No.206027808 [Report](#)

Wonder when mosques will start to go up in flames in retaliation. It's long over due anyway.

874KiB, 1121x626, 45345646758769.png

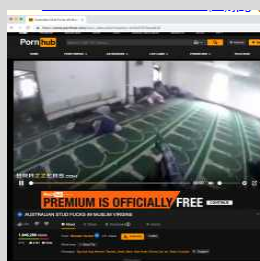
[View Same](#) [Google](#) [iqdb](#) [SauceNAO](#) [Trace](#)

HAPPENING - [375 / 103 / 180]

RACEWAR HAS BEGUN IN THE NETHERLANDS. NOT A DRILL. GET THE FUCK IN HERE

Anonymous ID: L9oX1nas Wed 13 Mar 2019 01:30:22 No.206025625

 [View](#) [Reply](#) [Original](#) [Report](#)
Quoted By: >>206025830 >>206025871

POST THE VIDEO! **Anonymous** (ID: [IDuDLA](#)) 10/09/19(Wed)20:11:15 No.229271438 [\[Reply\]](#)

Help a fellow anon out, i cant find it anywhere anymore jews removed it from the jewish part of the internet, with todays attack i was so turned on again i would like to watch the new zealand attack again does anybody have a link of the full vid.

5 replies and 3 images omitted. [Click here](#) to view.

>> **Anonymous** (ID: [FmdFqWwz](#)) 10/09/19(Wed)20:19:18 No.229272344 [▶](#) >>229272546 >>229272603

>>229271883

this guy is literally shooting already dead bodies. Like before he even arrived they were already piled up dead

>> **Anonymous** (ID: [IDuDLA](#)) 10/09/19(Wed)20:21:03 No.229272543 [▶](#)

>>229272074

You will go to heaven jesus loves you.

Anonymous ID: 1VSKK5qP Wed 29 Apr 2020 18:53:48 No.255561057 [Report](#)

Quoted By: >>255561216

>>255560912

Verandering zal niet komen door democratie maar geweld.

Voorbeelden van extreemrechtse narratieven van 'Nederlanders' op 4chan

Er wordt ook gerefereerd aan offline extreemrechtse organisaties. Soms bevelen gebruikers bepaalde organisaties aan, en soms wordt een organisatie gezien als niet radicaal genoeg, ineffectief, 'Joods' of van de AIVD.⁶⁴

Anonymous ID:h1AdzLDn Fri 20 Sep 2019 00:02:13 No.227115422 [View](#) [Report](#)

[*>>227115017](#)

Ik denk dat Nederlanders heel hard aan het ontwaken zijn, echt heel hard, mensen beginnen het eindelijk te zien en iedereen van onze leeftijd die niet kanker rijk is en groen haar heeft weet het.
Of nou ja, eigenlijk weten zij het ook maar denken ze dat ze zich beter bij de vijand aan kunnen sluiten omdat ze kanker bang zijn.
Ze proberen ons hier af te leiden omdat we ons aan het organiseren zijn (Voorpost, polder discord)

[View Same](#) [Google](#) [iqdb](#) [SauceNAO](#) [Trace](#) [geuzenbondvlag.jpg, 48KiB, 960x640](#)

Anonymous ID:GvvzLZsC Fri 26 Oct 2018 15:31:49 No.190874857 [Report](#)

Quoted By: >>190875625 >>190875764

Groter Dietsland wanneer?!

/Vjgj7Y

Geuzenbond.nl

Anonymous ID:5fTWK01T Fri 20 Sep 2019 00:14:01 No.227116590 [View](#) [Report](#)

>>227116188

>Dit

Er zijn zoveel rechtse organisaties in alle grotere steden en zelfs in sommige kleine dorpen.
Van Erkenbrand tot aan Baard en Vrienden.

Laat je niet wijs praten dat je larp bent of een schizo als je broederschap zoekt.
>Ook bij jouw in de buurt zijn er mensen die paraat staan voor wat er komen gaat

Berichten van Nederlanders op 4chan

Ook internationale acties worden in Nederland uitgevoerd, zoals de 'It's okay to be white'-postercampagne vanuit de alt-rightbeweging. De bedoeling is dat tegenstanders de posters laten hangen als propaganda óf weghalen. Dit laatste geeft de beweging de mogelijkheid om te zeggen: "Zie je wel: blanken zijn onderdrukt." Deze posters zijn eerder gevonden in onder andere Den Haag en Maastricht.⁶⁵ Dit illustreert dat Nederlanders van deze beweging ook offline handelen.

2.4 Memes en games

Binnen de alt-rightbeweging komen dynamieken voor die zijn gericht op popularisering van de ideologie. Deze dynamieken zijn te verbinden aan de gamer- en meme-cultuur: belangrijke onderdelen van de subcultuur waaraan alt-right zich verbindt. Memes worden gebruikt om extreemrechtse propaganda te verspreiden. Met memes kun je op een gemakkelijke en laagdrempelige manier (voor de doelgroep) aantrekkelijke propaganda delen.

De extreemrechtse haatprediker Andrew Anglin zei hierover: “This newly formulated Nazi ideology was then combined with the established troll culture, based on memes, hilarious images designed to transmit cultural concepts, and ‘lulz’, a term coined by the troll Jameth which defines the type of malicious humor associated with trolling. Culture-jamming and various other forms of conscious social-engineering were first applied to online activism here. This made promoting the right-wing agenda not only meaningful, but also extremely fun. The alt-right carries with it that spirit of fun.”⁶⁶ Ook extreemrechtse politieke partijen (zoals IDNL) in Nederland zien het effect en raden memes aan als propagandamethode.⁶⁷

Hieronder staan voorbeelden van memes gemaakt na de aanslag in Christchurch. De volgende memes komen van de site Hiddenlol.com (inmiddels offline). Deze website richtte zich op extreemrechtse memes. Zulke memes worden ook op sites als 4chan’s /pol/ en 8kun gedeeld.

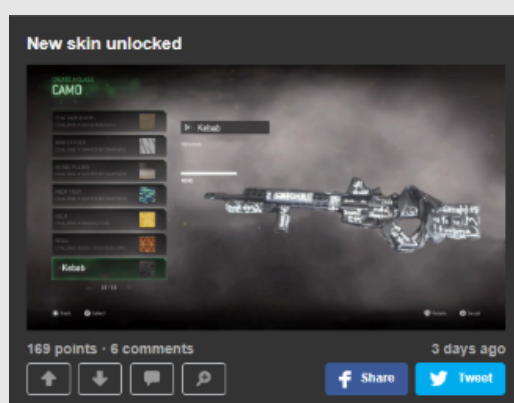

Deze memes verheerlijken de aanslagpleger Tarrant (afkomstig van Hiddenlol)

Mensen delen hier ook memes die rechts-extremisme in het algemeen promoten.

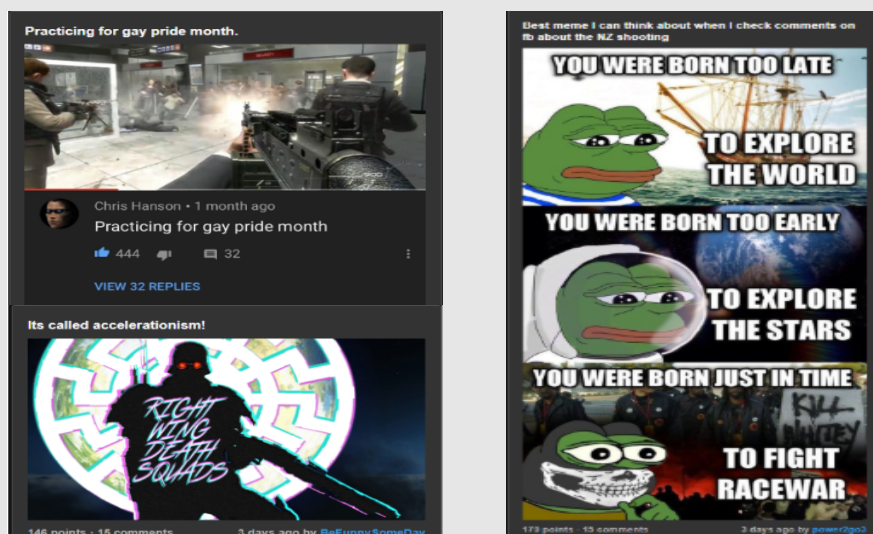
Bijzonder is ook hoe memes op extreemrechtse memesites de aanslag in Christchurch al snel verbonden met games. Dit sluit aan bij een trend binnen het rechts-extremisme: [de gamificatie](#) van aanslagen. Dit betekent: een handeling krijgt spelelementen, zoals een puntenscore. Gamificatie wordt buiten de extreemrechtse context gebruikt als een methode om met spelelementen mensen te motiveren en engageren.

Daarnaast vinden termen en woorden gebruik binnen extreemrechts door de overlap tussen gaming en extreemrechtse cultuur. Dat deze twee subculturen bij elkaar komen, is niet nieuw. Extreemrechtse invloeden spelen een rol bij de online polariserende discussies over politieke correctheid in games (zoals Gamergate)¹. Games worden ook gebruikt om propaganda te delen.⁶⁸ Ook probeert extreemrechts nieuwe mensen te bereiken via gamingplatformen als Discord en Steam, en in chatfuncties binnen games.

Memes die de aanslag aan gamecultuur verbinden (van Hiddenlol)

¹ 'Gamergate' zorgde voor ruzies binnen online gemeenschappen. Met als resultaat: polarisatie tussen de voor- en tegenstanders van politieke correctheid in games. De vijandsbeelden en allianties die hierdoor ontstonden, droegen bij aan de latere ontwikkeling van de op online cultuur gerichte alt-right.

Rechts-extremistische memes van Hiddenlol

Dit zie je ook terugkomen in één van de manifesten van de aanslagpleger in Halle. Hierin staat een lijst van ‘achievements’: doelen die je in games kunt halen tegen beloning. De pleger van de mislukte aanslag op de Chabad of Poway-synagoge refereert aan zijn wapenkeuze: [“Why did you use guns instead of a flamethrower? Wouldn’t a flamethrower have given you a much higher score?”](#)⁶⁹

<i>Chosen to die.</i> Kill a jew.	<i>Anudda Shoa</i> Kill 6 jews.
<i>Gender Equality</i> Kill a jewess.	<i>Think of the children!</i> Kill a kikelett.
<i>2 Kikes 1 Shekel</i> Kill 2 jews with a grenade.	<i>Why not both?</i> Kill a muslim and a jew.
<i>The fire rises.</i> Burn down a synagogue.	<i>Crusty Kebab</i> Burn down a mosque.

Achievements, Manifest Stephen B., p. 11

2.5 De boodschap verspreiden

Online wordt de extreemrechtse ideologie op vele manieren verspreid. Dit gebeurt via de grote mainstream-platformen, hoewel daar de richtlijnen wel steeds strenger worden.⁷⁰ Extreemrechtse actoren gebruiken daarnaast ook kleine, buitenlandse of nieuwe online platformen. Daar zijn meerdere redenen voor, waaronder: ontkomen aan gedragsrichtlijnen, moeilijker vindbaar zijn of omdat actoren niet meer welkom zijn op andere platformen.

Voorbeelden van gebruikte platformen zijn alleen-zenden-kanalen op chatdienst Telegram,⁷¹ chatserverplatform Discord,⁷² videostreamingplatformen Bitchute⁷³ en YouTube, het gamingplatform Steam⁷⁴ en alternatieve socialemediaplatformen als Gab⁷⁵, Instagram⁷⁶, Minds⁷⁷ en het Russische VKontakte.⁷⁸

In aanraking komen met extreemrechts gedachtegoed, is dus op veel plekken mogelijk. Zo kunnen ontmoetingen in games of op Instagram leiden tot een uitnodiging voor deelnemerschap aan specifieke extreemrechtse sociale platformen. Dit zijn vaak specifiek aangemaakte [Discord-servers](#).⁷⁹ Discord is een platform waarop een groep met spraak- en (tekst- of meme-)berichten met elkaar kan communiceren. Het is vooral populair onder gamers.

Een ander online platform waar online cultuur verbinding vindt met extreemrechts, is [YouTube](#). Op YouTube staat veel extreemrechtse content. YouTube had (door algoritmes) de neiging om kijkers met aanbevelingen naar steeds radicalere video's te sturen, om zo hun interesse te behouden. Ook naar extreemrechtse video's. Dit leidde ertoe dat veel mensen in aanraking kwamen met extreemrechtse ideologie. YouTube heeft beterschap beloofd.⁸⁰ Een artikel beschrijft: '[An aimless young man - usually white, frequently interested in video games - visits YouTube looking for direction or distraction and is seduced by a community of far-right creators](#).'⁸¹

Games, YouTube en meme-cultuur zijn niet extreemrechts, maar zijn wel rekruteringsgronden. De alt-rightbeweging staat open voor nieuwe deelnemers. Ze ziet het als haar doel om nieuwe mensen te overtuigen. Ze zoekt verbinding in chauvinisme, mannelijkheid en/of afkeer van politieke correctheid. Voor sommigen vormt de online alt-rightbeweging hun sociale netwerk, of geeft een rol in deze beweging hen betekenis in het leven. Berichten uit de gemeenschap beschrijven hoe deel uitmaken van een dergelijke gemeenschap je wereldbeeld vervormt.⁸² Het proces van de verandering naar een extreemrechts wereldbeeld heet 'red pilling'. Dit is een referentie naar de film 'The Matrix' waarin een rode pil mensen doet ontwaken uit een droomwereld. "[I just kept falling deeper and deeper into this, and it appealed to me because it made me feel a sense of belonging,](#)" he said. "[I was brainwashed.](#)"⁸³

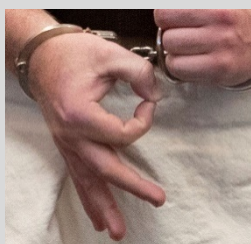
Vaak begint het 'red pill-proces' met frustratie over een relatie of de vermeende politieke correctheid. Er wordt langzaam toegewerkt naar een wereldbeeld waarin al deze processen het werk zijn van een kwaadaardige (veelal Joodse) elite die het westen bedreigt. Concepten zoals rassenleer, antifeminisme en een wantrouwen in onderwijs, mainstream media (veelal afgekort tot MSM) en de wetenschap worden daarmee vermengd. Dit laatste draagt bij aan een eenzijdig mediadieet (de echokamer). Andere denkbelden uitsluiten, kan het eigen nieuwe wereldbeeld versterken.

De online content blijft niet enkel online. De alt-rightbeweging zoekt nieuwe deelnemers uit de offline wereld en wil uiteindelijk ook effect hebben op deze offline wereld. Om hun ideeën verder te verspreiden, maken ze gebruik van ambiguïteit en humor. Ze hopen zo nieuwe mensen aan te trekken en hun standpunten te normaliseren. Extreemrechtse - en soms rechts-extremistische - content kan zo ook bij kwetsbare groepen terechtkomen.

Experts van het TerInfo-project⁸⁴ gaan met Nederlandse jongeren in gesprek over terrorisme om hun weerbaarheid te vergroten. Zij ervaren ook dat extreemrechtse content bij jongeren in Nederland terechtkomt. In vrijwel iedere klas die ze bezoeken (met kinderen vanaf tien jaar), zijn er kinderen die de videobeelden hebben gezien van de aanslag in Christchurch. Ook op andere plekken komt extreemrechtse content voor, zoals in appgroepen van politieke jongeren, maar ook appgroepen in het algemeen.⁸⁵

Memes zijn makkelijk deelbaar en bereiken een grote groep. Het wordt als sociaal lastig ervaren om je uit te spreken tegen zulke ‘grappen’. Het wordt al snel gezien als zuur, of een beperking van de vrijheid van meningsuiting. Vergaande (racistische) grappen zijn lang niet altijd controversieel meer. Ze worden vaak gezien als heftige grappen ‘die wel moeten kunnen’.⁸⁶

Deze ambiguïteit wordt strategisch ingezet om minder extreem over te komen, als onderdeel van façadepolitiek. De afzender kan immers altijd claimen dat het ‘maar een grapje’ was. Onderzoekers Sal Hagen en Marc Tuters beschrijven dit als [safe hate](#).⁸⁷ Humor kan daarnaast bewust ingezet worden als een [dogwhistle](#), wanneer iemand iets zegt wat alleen door de mensen ‘op de juiste frequentie’ begrepen wordt. Anderen horen enkel een grap of een vreemde woordkeuze. Terwijl voor de ingewijde persoon een bepaalde uitspraak een sterk ideologische lading heeft. Een voorbeeld: “Er zou echt wat gedaan moeten worden aan de globalistische invloed in die NGO.” ‘Globalistisch’ is een veelgebruikte dogwhistle voor ‘Joods’.⁸⁸ Andere voorbeelden zijn symbolen waarvan alleen ‘insiders’ de betekenis weten. Zoals:

1888

(((...)))

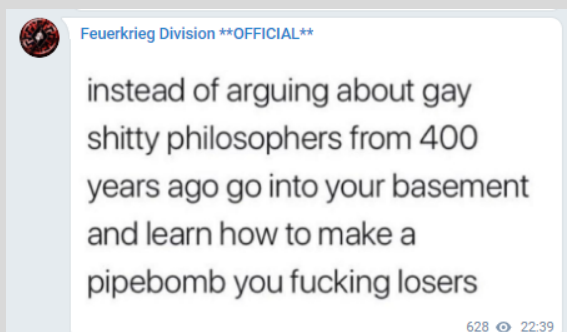
'White power'-handsymbool. Gepopulariseerd door de aanslagpleger in Christchurch die dit symbool in de rechtbank maakte.

De cijfers staan voor letters in het alfabet. 1 voor 'a' enz. Hier staat dus 1888: oftewel AHHH (Adolf Hitler, Heil Hitler).

De drie haakjes worden door extreemrechts geplaatst om zaken die 'Joods' zijn. Bijvoorbeeld: '(((Rutte)))', '(((NOS)))' of '(((onderwijs)))'.

Voorbeelden van extreemrechtse dogwhistles

Metaforen gebruiken kan ook een manier zijn om strafbare feiten te verhullen. Zo gebruikt de Feuerkrieg Division (beschreven in hoofdstuk 3) het spel Minecraft als 'dogwhistle'. Dit doet ze ook ironisch.

Bericht uit het FKD Telegramkanaal

Humor kan daarnaast associaties en stereotypes versterken en [normaliseren](#). Ook bij mensen die zich niet bewust zijn van deze beïnvloeding. De continue blootstelling aan 'de gierige Jood', 'criminele arabier' en 'extreemlinkse feminist' versterkt deze associaties.⁸⁹ Verder bereikt humor [een breed publiek](#). Omdat er flexibiliteit is in hoe serieus mensen 'de kern van waarheid' opvatten. In een publiek kan elk individu, hoe radicaal ook, voor zichzelf bepalen wat humor en wat een feit is. Hierdoor kun je met propaganda een grote groep op het eigen radicaliseringsniveau aanspreken.

2.6 Afsluitend

De samensmelting van online subculturen en extreemrechts gedachtegoed (de alt-right) creëert nieuwe, aantrekkelijke manieren om met extreemrechts gedachtegoed te interacteren. Vanuit deze subcultuur zijn er meerdere aanslagen gepleegd. Deze werden binnen de rechts-extremistische subcultuur gevierd. Ook Nederlanders zijn deel van deze online beweging, die hen eveneens verbindt aan offline groeperingen. Deze populair geformuleerde en humoristische versie van extreemrechts spreekt nieuwe groepen aan. Nieuwe middelen zoals memes kunnen een groot publiek bereiken. Zodra bepaalde groepen met een lage weerstand tegen deze middelen (zoals jongeren), hieraan blootgesteld worden, kan dit resulteren in normalisering van het gedachtegoed. Slechts enkele mensen die deze narratieven tegenkomen, hebben een extreemrechts wereldbeeld. Nog minder mensen hebben een rechts-extremistisch wereldbeeld, en nog minder handelen daarnaar. Toch is de impact van normalisering reëel.

In 2018 en 2019 vonden wereldwijd verschillende aanslagen plaats die gemotiveerd werden vanuit extreemrechts gedachtegoed.⁹⁰ Deze rechts-extremistische acties zetten een trend in gang. ‘Copycats’ haalden er inspiratie uit en refereerden hieraan bij het plegen van een eigen aanslag. De NCTV schreef een uitgebreide publicatie over de extreemrechtse beweging in West-Europa. Hierin beschreef de instantie dat extreemrechts het internet gebruikt om **‘haat te zaaien, te discrimineren, op te roepen tot geweld, te intimideren en bedreigen en te rekruteren voor en mobiliseren tot geweld. Bovendien gebruiken ze het internet om rechts-extremistisch geweld te verheerlijken of te bagatelliseren’**.⁹¹ De AIVD ziet de geweldsdreiging als beperkt. Maar benoemt wel dat het online taalgebruik van extreemrechts agressiever en opruiender is geworden. En dat meer mensen in aanraking komen met rechts-extremistisch gedachtegoed. Dit hoeft volgens de AIVD niet per se te leiden tot geweld. Maar er is daardoor wel meer kans op geweldgebruik dan vroeger. Daarnaast ziet de AIVD een risico voor de democratische rechtsorde. Deze zou geschaad worden door systematisch haatzaaien, demonisering van bevolkingsgroepen, intimidatie en het creëren van een angstsfeer. Ook waarschuwt de AIVD dat extreemrechts zijn gedachtegoed wil normaliseren. Het doel: een culturele omwenteling creëren, die de weg vrijmaakt voor een politiek bestel waarin alleen de grondrechten beschermd worden van de witte burger.⁹²

Het kunnen herkennen van online dynamieken en extreemrechtse elementen in de online cultuur, kan signalering en duiding door professionals versterken. Ook kan een discussie op scholen en in het maatschappelijk debat helpen een versterkte maatschappelijke weerbaarheid te creëren.

3. Siege Culture

Fascisme als motivatie om geweld te gebruiken, is niet nieuw. Wat wel nieuw is, is de ontwikkeling van het internet en een nieuwe framing van gewelddadig fascisme: Siege Culture. In dit hoofdstuk beschrijven we op chronologische volgorde enkele ontwikkelingen die bijdroegen aan de vorming van de hedendaagse Siege Culture. Eerst komen aan bod: het online platform Iron March en de ideologische heruitvinding die daar heeft plaatsgevonden. Vervolgens gaan we in op de Atomwaffen Division, die als inspiratie dient voor andere Siege Culture-groepen. Daarna beschrijven we de manier hoe online platformen de organisatie van deze groepen beïnvloeden. Als vierde noemt dit hoofdstuk de Feuerkrieg Division: een Siege Culture-organisatie die op Nederlandse bodem acties verrichtte. Als laatste schetsen we hoe potentieel nieuwe organisaties zich vormen in Nederland.

Siege Culture is een rechts-extremistische online stroming die extreemrechtse actoren oproept om de rassenoorlog uit te lokken. In hun wereldbeeld is de huidige samenleving niet meer te redden met een politieke (democratische) oplossing. En kan alleen een revolutie het huidige systeem destabiliseren en zuiveren. Het is een dominante ideologische stroming op rechts-extremistische websites (zoals de inmiddels offline gehaalde [Iron March](#) en [Fascist Forge](#)), en de inspiratie voor meerdere recent gevormde terrorismegroepen (zoals de [Atomwaffen Division](#) en de [Feuerkrieg Division](#)). De hervertelling van fascisme is gericht op mannen en verspreidt zich via propaganda in verschillende online kanalen. Er is veel aandacht voor een mooie opmaak. De groep kenmerkt zich door expliciet gewelddadige en haatzaaiende propaganda. De beweging bewondert nazisme en is sterk antisemitisch.⁹³

Siege Culture baseert zich op een breed scala aan fascistische denkers: de Amerikaanse neonazi [James Mason](#) is de belangrijkste. Vanaf 1980 schreef Mason essays in de nieuwsbrief van het National Socialist Liberation Front over de bedreiging van 'het blanke ras', en de revolutie die nodig is om deze bedreiging te bevechten. Hij bewonderde ook al de extremisten die hem voorgingen. Zoals [Charles Manson](#), een sekteleider die in de jaren zestig een cult van witte mensen vormde en zich voorbereidde op een rassenoorlog. Sekteleden pleegden in zijn opdracht moorden.⁹⁴ In 1992 combineerde James Mason zijn essays in één boek: [Siege](#). Later borduurden anderen voort op deze teksten. Ze schreven nieuwe stukken over hun revolutionaire fascisme. Er is sindsdien om 'Siege' heen een online subcultuur ontstaan. Deze roept op terreurcellen te vormen om een revolutionaire rassenoorlog aan te wakkeren: de Siege Culture.⁹⁵ Vooral rond 2010 nam dit een vlucht, door een groep fascistten rondom het online platform Iron March.

3.1 Iron March

Siege Culture ontwikkelde zich voornamelijk door een groep rondom Iron March. Iron March was een rechts-extremistisch forum waar extreemrechtse en rechts-extremistische gebruikers ideologie bespraken. Sommige gebruikers vormden extremistische groepen.

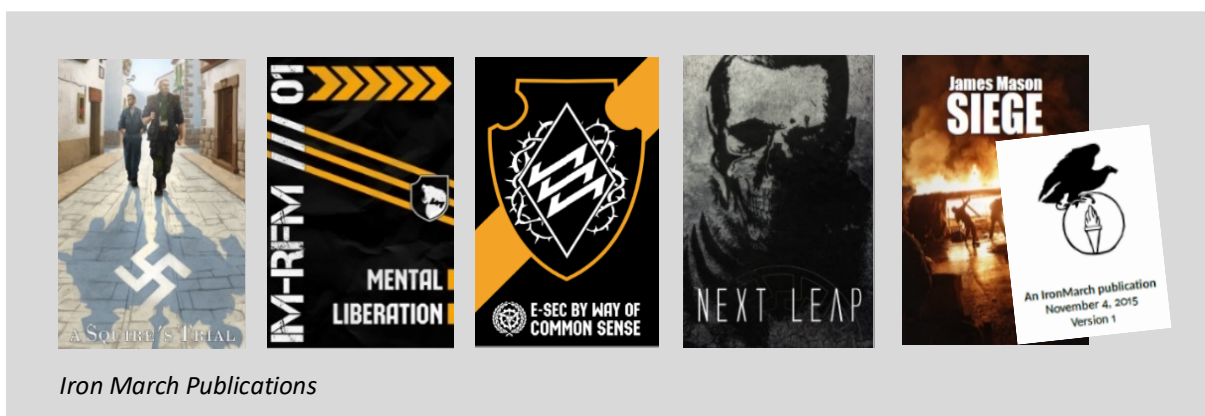
In 2010 richtte Alexander Slavros het online forum op, als een 'International Third-positionist Federation'.² Het motto van de site was: 'Gas the Kikes! Race War Now! 14/88 Boots on the Ground.' En: 'Forge the 21st century fascist.'³ Op dit platform kwamen aanhangers van verschillende fascistische stromingen samen.⁹⁶ Zo nu en dan gaven gebruikers op de site ook uiting aan interne ideologische conflicten. In een manifest beschijft een prominent lid de leden als mensen met een roeping: "If you're on Iron March, presumably you're some sort of elite, in the sense that even if you're a loser with no friends, you should be a loser with an IQ over 120 who knows about a lot of stuff and who wants to improve himself and his nation."⁹⁷

Ontwikkeling ideologie

Iron March was de plek waar gewerkt werd aan een nieuwe ideologie voor rechts-extremisten. Gebruikers op deze site publiceerden onder de reeks 'Iron March Publications' boeken en manifesten waarmee ze hoopten sympathie voor de ideologie aan te wakkeren. De boeken waren gericht op radicalisering: sommige waren bewust gericht op potentiële rekruten die nog maar weinig met het extreemrechtse wereldbeeld hadden (A Squire's Trial). Dat boek vertelt (als een avonturenboek) het verhaal van een jongen die een fascist ontmoet. De jongen krijgt door de gesprekken langzaam bewondering voor hem en gaat mee in zijn wereldbeeld. Andere boeken zijn minder verhalend, juist meer op strategie gericht. Eén boek gaat over de samenleving psychisch losmaken, zodat iemand een geïsoleerd leven aankan (Mental Liberation). Een ander is gericht op online anonimiteit en zelfbescherming (E-Sec by Way of Common Sense). Het volgende boek gaat weer meer over de morele en spirituele legitimatie voor geweld en de strijd (Next Leap). Daarin staat de rechtvaardiging voor denkbare beelden als: 'Would we not create a temporary repressive system in order to root out elements we deem dangerous to the establishment of a society that we desire? We would.'⁹⁸ Ook gaven ze het boek van James Mason (Siege) opnieuw uit. Deze tweede uitgave van dit boek kreeg in het voorwoord de tekst: 'It is to be used as a cookbook and guide. It is sincerely hoped this edition will prevail the vigilante intelligence to heed a clarion call, wage battles of attrition.'⁹⁹

² De 'derde positie' is een term uit het tijdperk van na de Tweede Wereldoorlog. Deze term werd door fascistten gebruikt om zich los te koppelen van Hitlers nationaalsocialisme. Het probeerde een 'derde optie' te zijn tussen het kapitalistische westen en de USSR.

³ 'Kikes' is een scheldwoord voor 'Joden'. 14-88 verwijst naar 'de 14 woorden', een lijfspreuk bij extreemrechts: 'We must secure the existence of our people and a future for white children.' 88 is een verwijzing naar de achtste letter van het alfabet: HH, wat staat voor 'Heil Hitler'.

De werken van James Mason waren primair neonazistisch. De auteurs van de Iron March Publications voegden nieuwe dimensies aan de ideologie toe. Zo schreven ze in *Next Leap* een bijna religieuze versie van de extreemrechtse ideologie, die ze zelf 'esoterisch' noemen. Hierin wordt het extreemrechtse wereldbeeld 'The Truth' genoemd, dat de natuurlijke orde van de wereld vertolkt. Deze orde (The Truth) herstellen, krijgt hierdoor een spirituele lading. Strijd wordt geherformuleerd als heilig en zuiverend. Rassenleer en traditionele gendernormen als natuurlijk. Hiervan afwijken of tegenspraak bieden, wordt gezien als een besmetting van de ware orde en de waarheid. Voor hun ideeën baseren aanhangers zich op het werk van andere denkers. Op het platform (Iron March, en later Fascist Forge) bespraken ze verschillende titels en auteurs. Zoals:

- De manifesten van Anders Breivik, Brenton Tarrant, James Mason en Adolf Hitlers *Mein Kampf*.
- [Renaud Camus 'The Great Replacement'](#)¹⁰⁰ uit 2011. Hierin beschrijft hij dat Europese bevolkingen vervangen worden door 'kolonisering' van immigranten. Deze immigranten zouden ook hogere geboorteaantallen hebben.¹⁰¹
- [Julius Evola](#): een Italiaanse neofascistische filosoof.¹⁰² Zijn werken (vooral '[A revolt against the modern world](#)') zijn een basis voor legitimering van geweld tegen de 'moderne' wereld. Hij promoot het vergroten van spanningen in de samenleving. Dit moet het falen van een liberale staat aantonen.¹⁰³ Evola gaat in zijn werken veel in op spiritualisme, en hoe liberalisme en modernisme de ziel van mensen aantasten.¹⁰⁴
- [William Luther Pierce](#), met zijn werk '[The Turner Diaries](#)' uit 1978. Het is een 'fictieboek' waarin verteld wordt over een rassenoorlog: een zuivering van het huidige corrupte

systeem door geweld, om een ‘witte toekomst’ te verzekeren.¹⁰⁵ Dit werk heeft onder meer de ‘Oklahoma bomber’ geïnspireerd: Timothy McVeigh. Rechts-extremisten zien McVeigh vaak als held. De FBI noemt het ‘[de bijbel van racistisch rechts](#)’.¹⁰⁶

Soms krijgen deze werken ook een Nederlandse vertaling. Zoals op de vorige pagina: ‘De Turner Dagboeken’.¹⁰⁷

Ook meer ‘praktisch’ gerichte boeken werden verzameld: zoals gevechtshandboeken van de nazi’s. Maar ook ‘Tactics of the Crescent Moon’, dat tactieken van Afghaanse jihadisten, Hezbollah en Tsjetsjeense rebellen behandelt.¹⁰⁸

Leden in Nederland

Ook in Nederland waren er mensen actief op Iron March. In 2019 lekte een database uit van leden die actief waren tussen 2011 en 2017.¹⁰⁹ Hoeveel gebruikers uit Nederland komen wordt door verschillende actoren ingeschat, en ligt tussen de 10 en 26.¹¹⁰ Mogelijk ligt dit aantal hoger, omdat er veel waarde gehecht werd aan anonimiteit.

Het Parool beschrijft in een artikel hun berichten. Een Nederlander, met als pseudoniem ‘Batavische Fascist’, claimt meegevochten te hebben met een rechts-extremistisch bataljon in Oekraïne. Een ander, die zich voorstelt als ‘Leidse student’, noemt Amsterdam ‘[een riool vol linkse activisten en Joden](#)’. Weer een ander vraagt zich af waarom moslims geen aanslag plegen op de Gay Pride. Een Duitser die in Nederland woont, zegt: “[Geweld is de enige manier om Joden en andere religieuze groepen uit te roeien.](#)” Een ander zegt lid te zijn van een schietvereniging en ideologische stickers geplakt te hebben.¹¹¹

Countries

Country	Users
United States	625
United Kingdom	104
Canada	88
Australia	56
Netherlands	26
Germany	19
Sweden	18
Brazil	16
Ireland	15
Serbia	15

In 2017 ging Iron March offline. De website werd geplaagd door interne controverses en aanvallen van hackers. Op dat moment had de site ongeveer 1600 leden wereldwijd.¹¹²

3.2 Atomwaffen Division

In de tijd dat Iron March online was, vormden zich rechts-extremistische groepen. Zoals in 2015 de voornamelijk Amerikaanse Atomwaffen Division (ook wel: AWD).¹¹³

De organisatie

De Atomwaffen Division organiseerde zich als een losse verzameling van meerdere ‘cellen’, die in verbinding stonden via appgroepen. Veel leden die in aanraking kwamen met de Atomwaffen Division waren tieners die acceptatie zochten, veelal uit gaming-communiteiten.¹¹⁴ De leden van de Atomwaffen Division kwamen vooral uit de VS, maar ook uit andere plekken in de westerse wereld. In Amerika waren er zo’n twintig ‘cellen’.¹¹⁵

De groepen waren decentraal georganiseerd. Daarentegen was de rekrutering semi-gecentraliseerd. Dit werd gedaan door één persoon. De Atomwaffen Division focuste op potentiële (jonge) extreemrechtse militanten.¹¹⁶ Ook richtte ze zich specifiek op militairen. Leden werden aangespoord het leger in te gaan en daar militaire vaardigheden op te doen.¹¹⁷ Het ledenaantal lag tussen de zestig en tachtig. Maar daaromheen verzamelden zich groepen van ‘initiates’: niet-ingewijde sympathisanten.¹¹⁸ De organisatie had ook jonge leden, denk aan zestien jaar. In een Bellingcat-interview beschrijft een ex-lid: “It started off with these gaming groups. We would just play video games, talk shit... we would talk politics and history and they seemed obviously nationalist leaning, but I was like, ‘ok’. I guess they added me to the Atomwaffen group... it started off all on Skype.”¹¹⁹ De bron beschrijft dat de Amerikaanse presidentsverkiezingen in 2016 een aanleiding vormden om te verbinden. Net als bij de online alt-rightbeweging. Het werd ‘part of the way for us to connect, like, nationalism, patriotism, and fascism’.¹²⁰ In appgroepen van de Atomwaffen Division werden rechts-extremistische ideologie en propaganda gedeeld. Ook deelden mensen memes, en bespraken ze met humor extreemrechtse ideologie. In sommige appgroepen waren mensen actief die dachten dat het niet serieus bedoeld was. De politie in de VS beschrijft diezelfde appgroepen als ‘online neo-Nazi internet chat rooms where he [een extremist] threatened to kill people and bomb infrastructure’.¹²¹

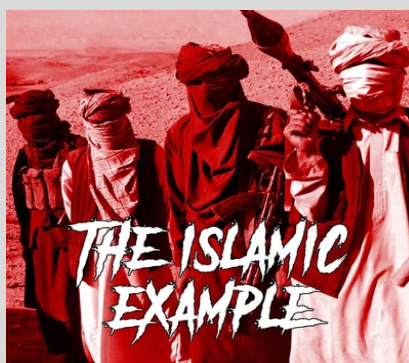

Posters met een link naar de Atomwaffen Division

De ondergang

Er volgde interne problemen bij de Atomwaffen Division. Zo was er een leider uit Florida, Devon Arthurs. Hij vermoordde in 2017 twee andere leden omdat hij zich tot de islam had bekeerd. De politie vond bij een huiszoeking een potentiële ‘vuile bom’ in zijn garage.¹²² Arthurs noemde zichzelf ‘salafist national socialist’. Hij bewonderde ISIS omdat zij volgens hem meer actie ondernamen, en dezelfde doelwitten hadden.^{4 123} Siege Culture-groepen deelden al eerder content waarin ze jihadisten prijsden. Jihadisten worden bewonderd omdat ze vóór hun eigen groep, en tégen gemeenschappelijke vijanden strijden.¹²⁴ Andere posters zijn juist expliciet vijandig tegen moslims.

De Atomwaffen Division prijsde ook Osama bin Laden. Net als ISIS-aanhanger Omar Mateen: hij vermoordde in 2016 49 mensen in een gaybar in Orlando.¹²⁵

Posters met link naar jihadisme vanuit Siege Culture

Een deel van de beweging combineerde in 2017 satanisme met het aanbidden van Hitler, holocaustontkenning en antisemitisme. Dit deel vond overlap in de ideologieën over verwerping van moraliteit en afwijzing van de moderne maatschappij.^{5 126} Deze bijzondere ideologische combinaties zorgden voor vervreemding van leden en aanhangers.¹²⁷ Er ontstond eveneens scepticisme over de Atomwaffen Division op rechts-extremistische platformen. Ook James Mason sloot zich aan bij de groepering: in 2020 verscheen er een

⁴ De groep jongens had elkaar leren kennen tijdens het gamen. Arthurs was recent steeds meer geïnteresseerd geraakt in salafisme. Zo veranderde hij zijn username van 'Weissewolfe' naar 'Kekman Al-Amriki' en verdedigde hij ISIS online. Hij vond dat ISIS meer actie ondernam dan extreemrechts, en bijvoorbeeld LGBT+’ers doodde. Hij zag elke groep die tegen ‘degeneracy’ vocht als iets om te steunen (om voor te strijden). Volgens een vriend van hem begon hij extreemrechts te zien als ‘soft ...because groups like ISIS actually do murder homosexuals etc. and take action, while our group had multiple LGBT individuals.’ Hij bekritiseerde ook seksuele vrijheid en wilde een ‘white sharia’ waarin vrouwen worden onderdrukt. Arthurs werd gewantrouwd door andere leden, maar een andere leider bleef hem verdedigen. Voordat Arthurs het nationaalsocialisme aanhing, was hij communist.

⁵ Sommige leden van de Atomwaffen Division waren geïnteresseerd in de ‘Order of Nine Angles’ (O9A). Dit is een groep die het esoterische nastreeft, en die vaak gezien wordt als ‘nazistisch’ en ‘satanistisch’. De O9A zegt hier zelf over dat dit enkel ideologieën zijn die kunnen bijdragen aan hun pad. Hun literatuur verheerlijkt geweld en het afwijzen van buitenstaanders. Sommige literatuur van de O9A overlapt met de Atomwaffen Division. Sommige leden verlieten de Atomwaffen Division: zij zagen groeiende satanistische invloeden en keurden dit af. Andere leden noemden de activiteit rondom O9A een ‘meme’ en een ‘grap’. O9A is een erg extreme groep. De meeste satanisten hangen daarentegen de (georganiseerde) ‘Church of Satan’ aan. Deze bepleit de acceptatie van de menselijke natuur: trots, vrijheid en individualisme. De ‘Church’ zegt dat neonazisme en satanisme niet samen kunnen. Omdat nazisme in de kern niet individualistisch is en anderen van de vrijheid berooft.

audio-opname van hem. Hierin werd gezegd dat de Atomwaffen Division uit elkaar was gegaan. Dit volgde na de arrestatie van één van de leiders.¹²⁸ Een Duitse tak claimt in 2020 echter door te gaan.¹²⁹ Ook een Russische tak publiceerde in augustus 2020 nog content.¹³⁰

Gewelddaden gelinkt aan de Atomwaffen Division

Op propagandamateriaal van de Atomwaffen Division komen zeer gewelddadige taferelen voor.

Het blijft niet bij woorden. Er zijn meerdere voorbeelden van geweld door mensen verbonden met de Atomwaffen Division. In de beginperiode waren de daden van de groep activistisch. Later volgden steeds meer gewelddadige incidenten.¹³¹ Zo zijn er leden veroordeeld voor bezit van explosieven,¹³² verboden wapenbezit,¹³³ kennis delen over bommen maken¹³⁴ en geweldpleging.¹³⁵ De meeste van deze veroordeelde mannen wilden aanslagen plegen en hingen accelerationisme aan. De Atomwaffen Division organiseerde ook trainingskampen. Hier werden leden voorbereid op de rassenoorlog.¹³⁶ Het merendeel van de deelnemers kwam uit (verschillende plekken in) de Verenigde Staten.¹³⁷ Maar ook in Duitsland waren incidenten. Zoals rekruteringsposters plakken en doodsbedreigingen tegen politici uit naam van de Atomwaffen Division.¹³⁸

Lijst met namen, veroordelingen en verdachtmakingen van mensen verbonden met de AWD

- Brandon Russell (22), VS, 2017: bezit van explosieven en radioactieve substanties.
- Vasilios Pistolis (19), VS, 2017: marinier die een trans-vrouw mishandelde.
- Jeffrey Clark (31), VS, 2018: illegaal wapenbezit.
- Benjamin Bogard (20), VS, 2019: verdacht van plannen aanslag. Veroordeeld voor verkrachtingsporno van minderjarige meisjes op zijn telefoon.
- Andrew Thomasberg (21), VS, 2019: verboden wapenbezit.
- Jarrett Smith (24), VS, 2019: soldaat veroordeeld voor het delen van informatie over explosieven.

- Aiden Bruce-Umbaugh (23), VS, 2019: verboden wapenbezit.

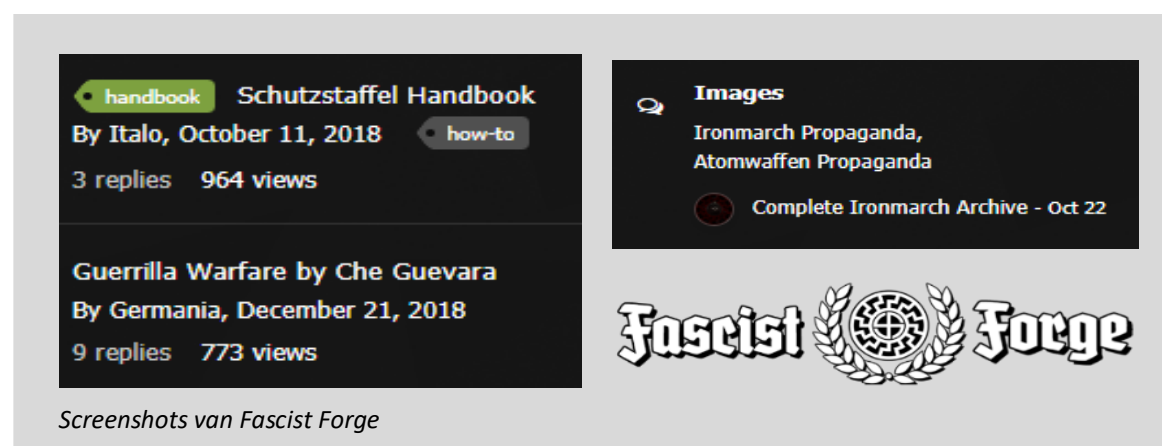
Nog in proces:

- Devon Arthurs (18), VS, 2017: verdacht van dubbele moord. In psychologische behandeling.
- Nicholas Giampa (17), VS, 2017: verdacht van dubbele moord op ouders van ex-vriendin.
- Samuel Woodward (21), VS, 2018: verdacht van moord op homoseksuele Joodse student.
- Beau Merryman (19), VS, 2019: verdacht van delen instructies om een bom te maken.
- Richard Tobin (18), VS, 2019: (coördinatie van) nazistisch vandalisme bij synagoge.
- John Denton (26), Johnny Garza (20), Cameron Shea (24), Taylor Parker-Dipeppe (20) en Kaleb Cole (24), VS, 2020: verdacht van bedreiging en intimidatie van journalisten.

139

3.3 De opvolgers van Iron March

In 2017 ging Iron March offline. Het platform werd geplaagd door interne controverses en aanvallen van hackers. De opvolger werd Fascist Forge, opgericht in 2018 (door een andere actor, Mathias).¹⁴⁰ Fascist Forge opereerde vergelijkbaar en probeerde dezelfde doelgroep aan te spreken. Ook op deze site waren Nederlanders actief.¹⁴¹ In juli 2020 ging ook deze site offline. Op Fascist Forge werd veel gesproken over fascisme, nazisme en wapens. Mensen deelden er bijvoorbeeld handboeken over gevechtstechnieken. De site heeft ook de content van haar voorganger Iron March gearchiveerd en beschikbaar gesteld voor gebruikers. Eveneens steunden gebruikers de Atomwaffen Division en etaleerden ze propaganda ervan op de site van Fascist Forge. De administrator van de site zei in juli 2019: “You either support AWD or you don't. As far as I'm concerned, they're the group most likely to succeed in this struggle.”¹⁴²

Screenshots van Fascist Forge

Alle gevormde groepen bleven met elkaar communiceren via online platformen. Vooral bij de extremere groepen waren goed beveiligde communicatiemediën belangrijk. Dit om hun identiteit geheim te houden voor de politie of antifascistische onderzoekers. Hiervoor gebruikten ze de term 'OpSec': wat staat voor 'operations security'.¹⁴³ Voorbeelden hiervan zijn: geheimhouding van persoonlijke informatie, gebruik van een IP-adres verhullende 'VPN', grondige screening van nieuwe leden en zorgvuldig kiezen van platformen. Geïnteresseerden mailden naar een e-mailadres van ProtonMail: een op privacy gericht e-mailplatform.

Sommige platformen waren bedoeld voor outreach en hadden een publiek profiel. Hier konden leden eventueel in contact komen met geïnteresseerden van buiten de beweging. Nadat iemand 'veilig' was bevonden, werd hij uitgenodigd voor 'inner circle'-communicatiekanalen. Dit gebeurde vaak meer op platformen zoals Discord, Telegram-chatgroepen, en chatdiensten Wire en Riot.¹⁴⁴ Hier werd propaganda en nieuws verspreid. Ook werd er gesocialized. Veel van deze platformen hebben inmiddels Atomwaffen Division-content verwijderd. Als een platform uitvalt of als onveilig wordt gezien (bijvoorbeeld door infiltratie), wijken gebruikers uit naar alternatieve platformen en proberen ze oude chats te verwijderen. Soms is dit niet eenvoudig, omdat oud-leden het platform beheerden.

Zo bespraken leden van de Feuerkrieg Division-'OpSec' het volgende na een lek:

- P1: "Found FKD discord server, and right now is reviewing it to see if there is anything that can be damaging to FKD or to anyone of us. If there is something and we don't have any admins to delete the material, we will have to get discord to delete it by reporting, yet I'm not sure how good of an idea this can be, since they might review information and notify authorities." ...
- P2: "Why not just nuke it?"
- P1: "We could, but then if feds [federale politie] get logs of who joined (ips and accounts) that can lead to more stuff. Best idea is to just make sure all active users leave the server if there is nothing on it that can compromise anyone and leave server dead."
- P2: "Using discord was a unequivocally bad idea."¹⁴⁵

3.4 De Feuerkrieg Division

Al snel volgden er nieuwe organisaties, geïnspireerd door de Atomwaffen Division. Onder andere de [Sonnenkrieg Division](#) (afsplitsing van de Atomwaffen Division, vooral actief in het

VK). En de [Feuerkrieg Division](#) (gebaseerd op de Atomwaffen Division, actief op meerdere plekken in Europa). De Sonnenkrieg Division is door het VK aangemerkt als terreurorganisatie. De organisatie is inmiddels verboden verklaard.¹⁴⁶ Dit hoofdstuk richt zich geheel op de Feuerkrieg Division (ook wel: FKD). Deze groep heeft namelijk de meeste relevantie voor Nederland, aangezien er meerdere Nederlandse leden zijn.

Organisatie

De Feuerkrieg Division is opgericht in 2018. De Feuerkrieg Division heeft Europese wortels, maar er zitten ook leden in de Verenigde Staten.¹⁴⁷ De groep is opgedoken in België, Engeland, Ierland, Nederland, Noorwegen, Letland, Duitsland en Rusland.¹⁴⁸ Het VK heeft de Feuerkrieg Division aangemerkt als terroristische organisatie.¹⁴⁹ Duitse onderzoekers schatten de kerngroep in online groepen op dertig man.¹⁵⁰ In totaal zouden zo'n tachtig mensen (niet tegelijkertijd) tot nu toe lid zijn geweest.¹⁵¹ In de laatst gelekte chatroom (actief tussen 16 januari en 4 maart 2020), gecreëerd omdat de oude gewantrouwd werd, had de organisatie 35 leden. Hierbij zaten drie Nederlanders.¹⁵² De groep noemt zichzelf 'leaderless'. Een conversatie tussen leden illustreert dit "[P1: So this group is a democracy? P2: to a degree. P3: More like a tribe, if half of the tribe agrees, we just lynch you.](#)"¹⁵³ De leden gebruikten de berichtenapp Telegram, maar ook Gab,¹⁵⁴ Discord en gamingplatform Steam om mensen te bereiken.¹⁵⁵ Later zijn ze overgegaan op Wire en Riot. Dit werd als veiliger beschouwd. De Atomwaffen Division stelde voor om de Amerikaanse leden van de Feuerkrieg Division over te nemen. En Europese rekruten door te sturen naar de Feuerkrieg Division. De Atomwaffen Division wilde de Feuerkrieg Division ook wel als vazal (onderdeel) absorberen. Dit weigerde de groep: de Feuerkrieg Division wilde geen 'marionet' worden van de Atomwaffen Division.¹⁵⁶ Ook steunde de groep het rechts-extremistische Azovbataljon dat in Oekraïne vecht tegen Rusland.¹⁵⁷ Enkele leden hadden het voornemen zich hierbij aan te sluiten.¹⁵⁸

Denkbeelden

De Feuerkrieg Division heeft vergelijkbare denkbeelden, dezelfde kunststijl en hetzelfde taalgebruik als de Atomwaffen Division. De groep promoot Siege Culture en accelerationisme.¹⁵⁹ Ze steunt ook andere rechtsextremistische bewegingen, zoals de Atomwaffen Division en de Sonnenkrieg Division.¹⁶⁰ Ze ziet Brenton Tarrant, Dylann Roof, Timothy McVeigh, Adolf Hitler en Anders Breivik als helden.¹⁶¹ De Feuerkrieg Division roept op tot geweld tegen haar vijanden en 'het systeem'. De groep gelooft dat Joden de maatschappij beheersen. Ze beschrijft haar doel als: het stichten van een etnostaat voor 'blanken'.¹⁶² De Feuerkrieg Division predikt haar leden zelfredzaamheid en survivalvaardigheden.¹⁶³ Verder staat ze vijandig tegenover de EU,¹⁶⁴ democratie, vrijheid¹⁶⁵ en pornografie (wat een middel zou zijn om 'blanke' mannen onder de duim te houden).¹⁶⁶ Ze promoot het zoveel mogelijk zwanger maken van 'blanke' vrouwen.¹⁶⁷ De Feuerkrieg

Division pleit voor opofferingsgezindheid en geweld als manieren om het huidige politieke en culturele systeem te veranderen. De groep bekritiseert andere bewegingen (zoals de alt-right). Die beweging is volgens de Feuerkrieg Division te veel bezig met publieke opinie. En te weinig met 'diepgaande' verandering.¹⁶⁸

Geweldsdaden gelinkt aan de Feuerkrieg Division

De Feuerkrieg Division is verantwoordelijk voor meerdere incidenten. Zoals wapenbezit en het voorbereiden van terroristische aanslagen.¹⁶⁹ Een opvallend feit: een dertienjarige jongen (pseudoniem 'Commander') is in Estland gearresteerd als één van de leiders van de Feuerkrieg Division. Hij had instructies gedeeld om een bom te maken, sprak over terreuraanslagen en wilde een terroristentrainingskamp organiseren. Ook hield de jongen zich bezig met rekrutering en screening van nieuwe leden. De autoriteiten kunnen hem door zijn leeftijd niet vervolgen, maar zoeken naar middelen om de jongen tegen zichzelf en anderen te beschermen.¹⁷⁰ Dit illustreert echter wel hoe jong de doelgroep is die via internet bereikt kan worden. Leden geven in gelekte chats aan dat ze zich vooral richten op jongeren, vooral 'school shooter-types'.¹⁷¹ De eerdergenoemde 'Commander', zette de minimumleeftijd op zestien. Jongere leden konden wel 'initiates' zijn.¹⁷² Deze werden niet buiten de groep gehouden, zo kreeg een jongen instructies over hoe een synagoge schade te berokkenen.^{173 174}

Lijst met namen van veroordeelde personen geassocieerd met de Feuerkrieg Division

- Conor Climo (23), VS, 2019: voorbereiden bomaanslag op synagoge, een antiracismeorganisatie of een gaybar.
- Jarrett William Smith (24), VS, 2019: besprak plegen van aanslag op CNN en antifascisten.

Verdacht/niet vervolgd door leeftijd:

- Luke Hunter (21), VK: steun Feuerkrieg Division en aanzetten tot moord op LGBT+'ers, Joden en mensen van kleur.
- *Anoniem* (leeftijd onbekend), Litouwen, 2019: verdacht van mislukte bomaanslag bij een multinational.
- *Anoniem door leeftijd* (16), VK, 2019: voorbereiding terreuraanslagen.
- *Anoniem* (22), Duitsland, 2020: verdacht van voorbereiden ernstige geweldsdaden.
- HeilHitler8814 (13), Estland, 2020: recruiter en leider Feuerkrieg Division.
- Noah Licul (leeftijd onbekend), Kroatië, 2020: bekladden monument gevallen antifascistische strijders.

Gaming-cultuur en extremistisch wereldbeeld

Opvallend is hoe in (gelekte) chatbestanden ook bij de Feuerkrieg Division ‘gamification’ en gaming-cultuur naar voren komt. Zo maken leden Minecraft-verwijzingen om een gewapend conflict te beschrijven. Minecraft is een populair computerspel. PvP betekent ‘Player versus Player’. Dit duidt op spelletjes waarin spelers tegen elkaar spelen, in plaats van bijvoorbeeld tegen een computer.

- P1: *“Only go PvP mode in Minecraft once you have a diamond sword, diamond armor, and all of the villagers are asleep”* [‘diamond’ refereert aan de beste wapens en bescherming in Minecraft]
- P1: *“As long as all members intend to go PvP mode on all kikes [Joden], niggers, mudslimes, and race mixers, then I guess it's fine.”*
- Feldmeijer: [over aanslag in Hanau] *“...killed his own mother and scored 9 points. [negen mensen kwamen om] Bit of a let down tbh.”*¹⁷⁵

Een ander aanwezig thema is misogynie.

- P1: *“Btw if i dont want to pay for sex, is rape my only choice?”*
- P2: *“Practically yeah.”*
- P3: *“Dates are too expensive so might as well get straight to the point.”*
- P5: *“Exactly, The women we seek have their place already defined in the order of things. Similarly the place of the woman who likes to be choked is already defined, no doubt these women who enjoy such acts will be swept up along with all the degenerates come rope day.”*¹⁷⁶

De groep geeft ook persoonlijk advies over relaties en sport. Ook deze onderwerpen verbinden de leden aan ideologie.

- P1: *“Oh dang, might try that, most of my diet is sugary lol mainly cuz most of the days 2-3 Red Bull's is all I eat in a day.”*
- P2: *“if you can even dial that back a little you'll notice a difference for sure. try to switch to water if at all possible, but ease into it ya know? don't just drop all of it,*

you'll never stick to it. little shit over time works ... you'll get there brother, it's a process. the reich wasn't built overnight, right?"¹⁷⁷

Feuerkrieg Division in Nederland

In februari 2020 berichtten Amerikaanse antifascistische onderzoekers over het lek van meerdere chats van de Feuerkrieg Division.¹⁷⁸ Daarin komt informatie naar boven over een Nederlander die medeoprichter van de groep zou zijn ('Wolfram'). Ook wordt hierin duidelijk dat een Nederlander ('Feldmeijer') een leiderschapsrol op zich heeft genomen. In de chat zijn vier mensen als Nederlander beschreven: Wolfram (oprichter, vertrokken begin 2019), Luftwaffe_Wilhelm, Feuerjugend en Feldmeijer (een referentie naar NSB'er Henk Feldmeijer). Feldmeijer heeft zichzelf onder andere op de foto gezet met een Albert Heijntasje. Dit refereert vermoedelijk aan AH: Adolf Hitler. Op de achtergrond zijn posters met teksten als 'Baptize the world in a bloodbath' en 'You can't spell Europe without rope'.¹⁷⁹

Er zou in het voorjaar van 2020 aangifte gedaan zijn tegen Luftwaffe_Wilhelm. Feldmeijer is met hem in contact: "He'd apparently said the the German Boomer [verwijst naar aanslagpleger in Hanau in februari 2020 gericht op shishabars] from last week was a national hero. This upset some fragile Antifa idiot who went and told the big strong policeman what the nasty Willem had done. Muh feelingz was hurt, sir. Joking aside, I think he's fine as long as devices havent been pinched." Feldmeijer zegt te hopen dat hij er goed vanaf komt, en dat Luftwaffe_Wilhelm zijn mond houdt. "I am hoping for a good out come if he keeps his head down. Or he needs to go into full Boogaloo mode."¹⁸⁰ In extreemrechtse context duidt 'boogaloo' op een rassenoorlog.¹⁸¹

Feldmeijer
@Feuerjugend is missing from the invite list. He's another Dutch member. Azazel , would you send him an invite please?

v00rm
Dutch guy number one confirmed that Luftwaffe is Dutch too

A Dutch fellow
I think wolfram was his name

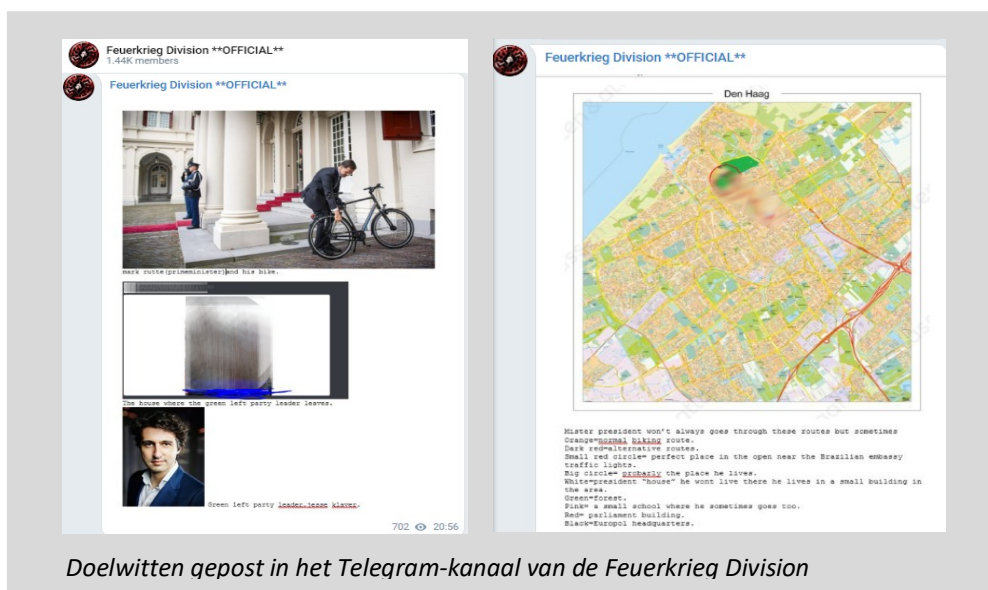
Feldmeijer
I hoping for a good out come if he keeps his head down. Or he needs to go into full Boogaloo mode.

Chatberichten uit een Feuerkrieg Division-chat tussen 16 januari en 4 maart

In 2019 deed de Feuerkrieg Division rekruteringspogingen voor de vorming van een cel. Dit was onder andere in de Benelux. In september 2019 deelde de groep een Nederlandstalige flyer.¹⁸² Op 29 oktober deelde de Feuerkrieg Division er nog twee.¹⁸³

Ook werd in november 2019 de woon-werkroute van premier Rutte gedeeld, net als het woonhuis van GroenLinks-politicus Jesse Klaver. Dit gebeurde in de Telegram-groep van de Feuerkrieg Division. Op het plaatsingsmoment had het Telegram-kanaal zo'n zevenhonderd volgers.¹⁸⁴

In december 2019 werden in hetzelfde kanaal foto's gedeeld van een Nederlandse 'nieuwe rekrut' die propaganda- en rekruteringsposters plakte. In de fotoreeks staat de man met een nazivlag en een schedel-gezichtsbedekking. Op de posters staan de volgende teksten: 'Door het vuur blijft men puur', 'Kill the kikes, save the whites', 'Follow your idols, follow your dreams [illustratie van Hitler en Feuerkrieg Division-strijder]', 'Jesse is gay [hakenkruis]', 'Join by word or by sword', 'Hitler or hell' en 'Its ok to genocide subhumans'.¹⁸⁵ Op een bord op de foto staat de plaatsnaam Baarn. De website van het lek identificeert deze man als Luftwaffe_Wilhelm.¹⁸⁶ De tijd van zijn deelname in de groep (januari 2020) lijkt te kloppen met het moment dat de foto's gepost zijn (30 december 2019).¹⁸⁷

2019: Nederlandstalige FKD-flyers in het Telegram-kanaal van de Feuerkrieg Division

De ondergang

Als er later nog meer leden gearresteerd worden, stijgt de spanning in de groep. Op 15 januari 2020 post de Feuerkrieg Division dat ze stopt met de werving van nieuwe leden, voor een ‘undefined amount of time’. Dit doet ze omdat er net een golf van arrestaties is geweest. Het laatste bericht op het ‘officiële’ Telegram-kanaal dateert van 6 februari 2020.¹⁸⁸ Op 4 maart 2020 creëren niet-gearresteerde aanhangers een nieuw communicatiekanaal in Riot. Omdat ze bang zijn dat het vorige kanaal gecompromitteerd is door de arrestatie van ‘Commander’.¹⁸⁹ De aanhangers spreken hier ook over rebranding, waarin ze bespreken hoe ze zich willen presenteren. Dit blijft uitgesproken militant:

- P1: *“As long as all members intend to go PvP [player versus player] mode on all kikes, niggers, mudslimes, and race mixers, then I guess it's fine. I just don't want to give off the impression we've become docile in any way.”*
- P2: *“Depends on how we want to rebrand I don't think we will ever drop militarism since that's the most effective way of dealing with things. We will have more subtle methods, but militarism and terror are our strongest weapons.”¹⁹⁰*

Later besluiten ze: als ‘brand’ is de Feuerkrieg Division het niet waard om te behouden. En dat deze als geïnfilteerd beschouwd moet worden. Over de toekomst zeggen ze: *“Yep, we are publicly dead, and was no information that FKD members are going to do something. But it's just logical that they would join other divisions and so on...”¹⁹¹* En: *“my understanding*

*was we "dissolved" publicly but are rebranding/reorganizing here to come out eventually with a new group."*¹⁹²

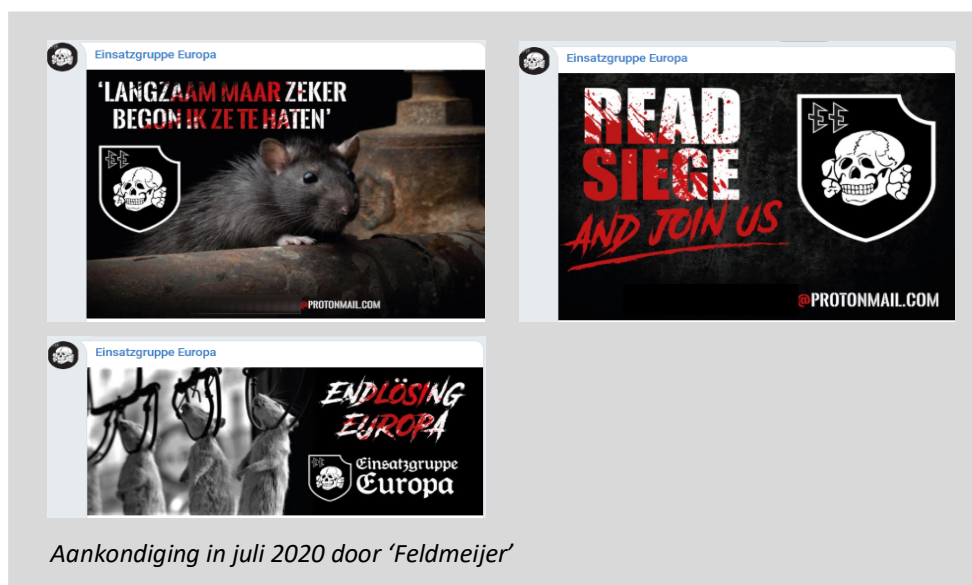
Door een arrestatiebevel dat tegen hem is uitgevaardigd, stopt 'Azazel'. Hij is op dat moment de leidersfiguur. Hij draagt de rechten om leden te kunnen verwijderen over aan de Nederlandse Feldmeijer. Hiermee krijgt deze in zekere mate een leidende functie in de groep. Feldmeijer neemt het voortouw in de herorganisatie van de groep na een lek. Een antifa-platform schreef een artikel over de Feuerkrieg Division, en de groep is bang dat na arrestaties politieagenten insider-accounts overnemen. Dit is niet zonder reden: eerder waren er links verstuurd, na de overname van het account van Commander. Als iemand deze links opende, kon de afzender (de groep had het vermoeden dat het de politie was) zien wie de site bezocht. Dit werd snel herkend als een val. Het zorgt voor stress en wantrouwen in de groep. Leden proberen de oude chats te verwijderen. Ook denkt de groep na over hoe je in een nieuwe groep leden grondig kan 'screenen'. Oftewel: onderzoeken of ze geen infiltrant zijn. De internationale arrestaties hadden effect. Dit destabiliseerde de organisatie en creëerde paranoia. De groep sluit deze chat af met de woorden:

- P1: *"Sieg Heil to all our brothers that were lost on the way"*
- P2: *"hail victory to them"*
- P3: *"F; Sieg Heil to all Saints, past and future"*
- P4: *" ^ this...if the feds didnt get us the wuflu was bound to... get your skull masks on bois and READ SIEGE"* ['wuflu' refereert aan corona]
- P2: *"READ SIEGE OR DIE"*
- P5: *"Join by words or the sword"*

3.5 Einsatzgruppe Europa

In april 2020 wordt een Telegram-kanaal gemaakt met de naam 'Einsatzgruppe Europa'. Het logo is een doodshoofd met botten, op een schild met een hap uit een hoek. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd dit gebruikt door de 3. SS-Panzer-Division Totenkopf. Een eerste bericht van 13 mei beschrijft een onheilspellend wereldbeeld. Hierin wordt ook het in brand steken van 5G benoemd. De '(((...)))'-tekens wijzen op gepercipieerde 'Joodse' invloed.¹⁹³

In ditzelfde kanaal wordt opgeroepen om 'Siege' te lezen. Er wordt Nederlandstalige propaganda verstuurd die verwijst naar de holocaust. Het kanaal post aankondigingen van een nieuwe groep. Het account stuurt een propagandavideo van BitChute (een alternatief voor YouTube) en een e-mailadres van ProtonMail (een versleutelde e-maildienst). Beide platformen werden ook gebruikt door de andere Division-groepen.

Aankondiging in juli 2020 door 'Feldmeijer'

In juli 2020 post een account met de naam 'Feldmeijer' op het socialemediaplatform Gab dezelfde afbeeldingen en filmpjes, op ongeveer dezelfde momenten. Dit account deelt een bericht van de extreemrechtse organisatie Erkenbrand, de white supremacy-beweging 'The Hundred-Handers' en de extreemrechtse beweging 'Defend Europa'. Ook deelt hij antisemitische en pro-nazistische content, waarin het vermoorden van Joodse mensen verheerlijkt wordt. De accountnaam 'zegiklekerniet' kwam ook voor in chats van de Feuerkrieg Division.¹⁹⁴

Aankondiging in mei op het Telegram-kanaal van de Einsatzgruppe

De meest recente berichten zijn van eind juli 2020. Het Telegram-kanaal heeft dan zes volgers. Het is onbekend of dit dezelfde Feldmeijer is van de Feuerkrieg Division, en of dit een serieuze poging tot oprichting van een nieuwe groep is. Dit kan wel gezien worden als illustratie van het feit dat ook in Nederland deze (op Siege Culture gebaseerde) beweging leeft.

Hoe serieus deze bewegingen zijn, blijft een vraagstuk. Zelfs een leider binnen de Feuerkrieg Division beschreef zijn organisatie als '[a half joke organization where most members don't do anything](#)'.¹⁹⁵ In de chats van de organisatie gaat het er vaak over of iemand 'echt' is, of een LARP'er. Dit laatste betekent live-action role-playing. LARP duidt vaak op een hobby waarbij iemand zich voordoet als een personage in een verzonnen verhaallijn. Hier gaat het om de vraag of andere militanten echt gaan handelen, of spelen alsof ze dat zouden doen.

Tegelijk volharden leden ook in het doel van de Feuerkrieg Division:

- P1: *"We need to stick to being a revolutionary national socialist group. We do not want people on the right joining us, only dedicated revolutionaries."*
- P2: *"I agree here. We originally gathered here for revolutionary purposes, we must continue the legacy of what FKD was based on."*¹⁹⁶

3.6 Afsluitend

De groepen beschreven in hoofdstuk 3 zijn voorbeelden. Op Telegram zijn kanalen van andere door 'Siege' geïnspireerde groepen te vinden.¹⁹⁷ Deze kanalen volgen en liken elkaars berichten. De kans is groot dat ook deze groepen maar een kortstondig leven zullen hebben, waarna weer nieuwe groepen hun plek innemen. Daarom is het ook goed om met een bredere blik naar dit soort groepen te kijken: niet als groep maar als fenomeen.

Het blijft lastig om in te schatten welke van deze groepen serieuze plannen hebben voor aanslagen. Wel dragen al deze groepen bij aan de verspreiding van de ideologie en de rekrutering van mensen in de beweging. De NCTV noemt in zijn Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52 het *'Siege-narratief waar ook Nederlandse jongeren zich aan laven [...] verontrustend'*.¹⁹⁸ De instantie noemt de 'presentie van Nederlanders zeer gering'¹⁹⁹ en het Nederlandstalige rechtsextremistische landschap 'klein'.²⁰⁰ Ze waarschuwt dat het risico vooral uitgaat van eenlingen, niet van groepen. Wel raadt de NCTV aan deze internationale online ontwikkeling *'nauwgezet te volgen'*.²⁰¹

4. Slotwoord

De extreemrechtse ideologie heeft een gewelddadig aspect dat oproept tot strijd, revolutie en/of aanslagen: het accelerationisme. We vinden dit sterk terug in twee fenomenen: de single actors van de alt-right en de Siege Culture-beweging. Deze publicatie had als doel: deze fenomenen beschrijven, en illustreren hoe deze zich in Nederland manifesteren.

Niet iedereen die een extreemrechts wereldbeeld heeft, pleegt gewelddadige misdrijven. Toch is verheerlijking van rechts-extremistisch geweld wel iets om alert op te zijn. De beschreven rechts-extremistische fenomenen (single actors uit de alt-right en de Siege Culture) zijn twee huidige fenomenen die online vooral populair zijn bij jonge mannen. En ook impact hebben qua geweldsdreiging (wat voornamelijk in de VS tot uiting is gekomen).

Deze fenomenen hebben in Nederland nog niet tot geweld geleid, maar de (internationale) fenomenen leven wel in ons land. Ondanks dat de aanwezigheid van rechts-extremisme in Nederland (naar wat bekend is) geen grote vormen aanneemt, is de eventuele impact van een extremistische daad wel groot. Je bewust zijn van de fenomenen kan helpen eventueel geweld te voorkomen: door signalen op tijd op te vangen. Zijn deze fenomenen bekend bij professionals die de signalen analyseren?

Ook illustreert deze publicatie dat de scheidslijn tussen 'de grenzen opzoeken', 'humor' en een serieuze geweldsdreiging dun is. Een goede kennis van de ideologische inhoud kan helpen om een analyse te maken gebaseerd op feiten. Kennis van de norm en van de afwijking (binnen bijvoorbeeld online cultuur) maakt het verschil tussen een nuttig signaal en vals alarm. Zijn hiervoor de norm en de afwijking, met bijbehorende symbolen en narratieven, voldoende bekend bij professionals?

Als laatste roept deze publicatie vragen op over de online aanwezigheid van rechts-extremisten. Zij vormen een dreigende groep, die andere internetgebruikers kan benaderen. Is de maatschappij genoeg weerbaar?

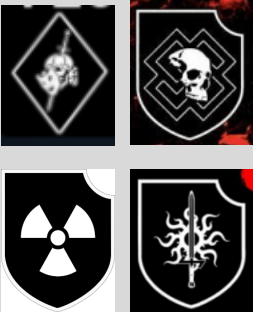
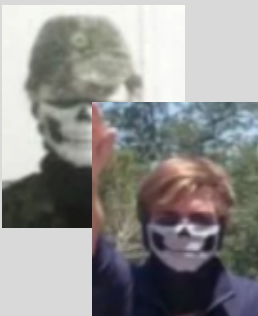
Wij van NTA proberen aan oplossingen voor deze vraagstukken te werken, en hopen u daar te treffen.

Bijlage 1: 'Aanknopingspunten bij signalering'

Deze bijlage geeft professionals aanknopingspunten in de signalering van de Siege-beweging. Neem in acht dat sommige van deze signalen ook voorkomen bij andere rechts-extremisten. En dus niet exclusief zijn voor de Siege-beweging. Daarnaast zijn populaire symbolen in de recht-extremistische scene mogelijk ook in trek bij andere (sub)culturen, zoals motorclubs. Of zijn symbolen slechts esthetische uitingen. Deze bijlage geeft geen alomvattend overzicht, maar wil de professional bewust maken van enkele veelvoorkomende uitingen die populair zijn binnen de Siege-beweging.

Voor de professional is van belang: een enkele uiting is niet voldoende om een persoon te duiden. Een uiting kan aanleiding zijn voor een onderzoek. Maar een enkele uiting mag geen basis vormen voor een eindoordeel. Pas in combinatie met onderzoek naar de denkbeelden van het individu kan er een oordeel gevormd worden.

Visuele signalen:

		
<i>Propaganda heeft vaak een rood-zwart-witte stijl met een hoge geweldsfactor</i>	<i>Op logo's van 'divisies' staan diverse symbolen: vaak op een 'schildje', maar een 'ruit' komt ook voor</i>	<i>Binnen de Siege Culture wordt het 'schedel-mondmasker' vaak gedragen op foto's</i>

Signalen in denkbeelden:

- De overtuiging dat de ineenstorting van de samenleving wenselijk of nabij is.
- De overtuiging dat geweld tegen mensen van kleur, Joden, LGBT+'ers en politieke vijanden legitiem is.

Signalen in handelingen:

- Voorbereiden op de 'ineenstorting van de samenleving'.

- Voorbereiden op een gevechtssituatie.
- Een sterke focus op (online) privacy, bijvoorbeeld door een tweede telefoon aan te schaffen of eigen online profielen te wissen.
- Een nieuwe toewijding aan een online vriendengroep, afsluiten voor de offline wereld en een vijandsbeeld tegen mensen die eerder vertrouwd waren.

Andere signalen:

- Literatuur: 'Siege' van James Mason en de Iron March-boeken.
- Helden: James Mason, Ted Kaczynski, en de eerdere aanslagplegers: Anders Breivik, Dylann Roof, Robert Bowers, Brenton Tarrant, John Earnest, Patrick Crusius, Philip Manshaus, Stephan Balliet.

Voetnoten en referenties

- ¹ NTA, *De nieuwe generatie extreemrechts en haar online schaduw*, NTA, 2018 <https://ntadvies.nl/media/1047/de-nieuwe-generatie-extreemrechts-en-haar-online-schaduw.pdf>
- ² Mudde, C., "The war of words defining the extreme right party family," *West European Politics* 19, nr. 2 (1996), 229.
- ³ Moors, H. de Graaff, B. Balogh, L. van Donselaar, J. *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009*, IVA beleidsonderzoek en advies, Tilburg (2009) p. 79.
- ⁴ Hine, G., Onaolapo, J., De Christofaro, E., Kourtellis, N., Leontiadis, I., Samaras, R., Stingham, G., Blackburn, J. Kek, Cucks, and God Emperor Trump: A Measurement Study of 4chan's Politically Incorrect Forum and Its Effects on the Web, Roma Tre University, University College London, Telefonica Research, Cyprus University of Technology, 2017 <https://arxiv.org/pdf/1610.03452.pdf> Figure 3
- ⁵ Bjorgo, T., Ravndal, J., Extreme-Right Violence and Terrorism: Concepts, Patterns, and Responses, ICCT Policy Brief, 2019 <https://icct.nl/wp-content/uploads/2019/09/Extreme-Right-Violence-and-Terrorism-Concepts-Patterns-and-Responses.pdf>
- ⁶ Moors, H. de Graaff, B. Balogh, L. van Donselaar, J. *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009*, IVA beleidsonderzoek en advies, Tilburg (2009) p. 87.
- ⁷ Zoals o. a. Hawley, G., *Making sense of the Alt Right*, (Columbia University Press, 2017).
- Maly, I., *Nieuw Rechts*, (Antwerpen: Epo, 2018). Ravndal, J. A., Bjorgo, T., "Investigating Terrorism from the Extreme Right: A Review of Past and Present Research," *Perspectives on terrorism* vol 12, nr. 6 (2018).
- Thomas J. Holt, Joshua D. Freilich & Steven M., "Chernak: Examining the Online Expression of Ideology among Far-Right Extremist Forum Users," *Terrorism and Political Violence* (2020). Mudde, C., *The ideology of the extreme right*, (Manchester en New York: Manchester University press, 2000).
- Ehsan, R. Stott, P., "Far-right terrorist manifestos: a critical analysis, *Centre on radicalization & terrorism* (2020). Stiftung, A., "Toxic Narratives, Monitoring alternative-right actors," *Freudenberg Stiftung* (2017). Mudde, C., "The Far right today," *polity press* (2019) Kadijk, W., *Hidden lol and hate, Extremist narratives in extreme right memes on Hiddenlol.com*. (Leiden: Universiteit Leiden, 2019). Squirrell, T., "Linguistic data analysis of 3 billion Reddit comments shows the alt-right is getting stronger," *Alt-right Open Intelligence Initiative*, (2017). NCTV, *De golfbewegingen van rechts-extremistisch geweld in West-Europa*, (Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2018).
- ⁸ Onder andere het manifest van de terrorist in Noorwegen (2011), Guillaume Faye (2001), James Mason (1990), teksten van Andrew Anglin (2016) en het manifest van de terrorist in Christchurch (2019).
- ⁹ Zelf gebruikt extreemrechts de term 'blank' in het Nederlandse taalgebied liever dan 'wit'. Dit is een principiële zaak geworden nadat antiracisme-activisten dit als taaladvies voorgesteld hebben. 'Blank' zou (anders dan 'zwart') positieve connotaties met zich meebrengen. 'Wit' is een neutralere term om mensen met een lichte huidskleur te beschrijven. Daarom kiest NTA er ook voor om die term te gebruiken wanneer het mensen met een lichte huidskleur beschrijft. Wanneer vanuit het 'binnenperspectief' van extreemrechts gesproken wordt, gebruikt NTA wel de term 'blank'. Omdat de positieve connotaties deel zijn van dit binnenperspectief. Het gebruik van de term 'wit' doet af aan de romantisering en invulling vanuit extreemrechts, waarin 'blank' zijn meer is dan 'wit' zijn. Juist de connotaties die 'blank' een positieve uitzonderingspositie geven spreken hen aan.
- ¹⁰ Bar-On, T., "Transnationalism and the French Nouvelle Droite," *Patterns of Prejudice* vol. 45, nr. 3 (2011). P. 200.
- ¹¹ Bar-On, T., "Transnationalism and the French Nouvelle Droite," *Patterns of Prejudice* vol. 45, nr. 3 (2011). P. 200.
- ¹² Bar-On, T., "Transnationalism and the French Nouvelle Droite," *Patterns of Prejudice* vol. 45, nr. 3 (2011). P. 200.
- ¹³ Oxford reference, "Fascism," *Oxford reference & The concise Oxford dictionary of politics*, geraadpleegd op 11 juni 2020.
- ¹⁴ Weindling, P., Fascism and Population in Comparative European Perspective, *Population and Development Review*, vol. 14, Supplement: Population and Resources in Western Intellectual Traditions, 1988, p. 106-107.
- ¹⁵ Verzetsmuseum, Dodental Tweede Wereldoorlog, Verzetsmuseum, geraadpleegd op 4 september 2020 https://www.verzetsmuseum.org/jongeren/jodenvervolgving/doden_wo2#:~:text=Het%20totaal%20aantal%20doden%20van,%3A%2010%20miljoen%2C%20merendeels%20militairen
- ¹⁶ Hawley, G., *Making sense of the Alt Right*, (Columbia University Press, 2017), p. 37.
- ¹⁷ Bar-On, T., "Transnationalism and the French Nouvelle Droite," *Patterns of Prejudice*, vol. 45, nr. 3 (2011), p. 204.
- ¹⁸ NCTV, *De golfbewegingen van rechts-extremistisch geweld in West-Europa*, (Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2018), p. 9.
- ¹⁹ Camus, J., "The identitarian movement and the construction of European origin," *Foundation Jean-Jaurès* (1 mei 2018).
- ²⁰ Hawley, G., *Making sense of the Alt Right*, p. 37.
- ²¹ NTA, *De nieuwe generatie extreemrechts en haar online schaduw*, NTA, 2018 <https://ntadvies.nl/media/1047/de-nieuwe-generatie-extreemrechts-en-haar-online-schaduw.pdf>
- ²² *Ibid.* en Nagle, A., *Kill all norms, online culture wars from 4chan and tumblr to Trump and the Alt Right*, (Verenigd Koninkrijk: John Hunt Publishing, 2017).
- ²³ Valk, G., "Machtsgreep van de Alt Right," *NRC* (18 oktober 2019), geraadpleegd op 20 mei 2020 via: <https://www.nrc.nl/nieuws/2016/10/18/machtsgreep-van-de-alt-right-4878433-a1527233>
- ²⁴ Anglin, A., "A norms guide to the Alt Right," *Daily Stormer* (2016).
- ²⁵ Squirrell, T., "Linguistic data analysis of 3 billion Reddit comments shows the alt-right is getting stronger," *Alt-right Open Intelligence Initiative* (2017). <https://qz.com/1056319/what-is-the-alt-right-a-linguistic-data-analysis-of-3-billion-reddit-comments-shows-a-disparate-group-that-is-quickly-uniting/>
- ²⁶ SPLC, Alt-right, Southern Poverty Law Center, SPLC, geraadpleegd op 3 september 2020 <https://www.splcenter.org/fighting-hate/extremist-files/ideology/alt-right>
- ²⁷ Moors, H. de Graaff, B. Balogh, L. van Donselaar, J. *Polarisatie en radicalisering in Nederland. Een verkenning van de stand van zaken in 2009*, IVA beleidsonderzoek en advies, Tilburg (2009), p. 87.
- ²⁸ De Rechtspraak, "Ook in hoger beroep gevangenisstraf voor gooien molotovcocktails tegen muur moskee in Enschede," (27 februari 2018), geraadpleegd op 28 mei 2020 via: www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Gerechtshoven/Gerechtshof-Arnhem-Leeuwarden/Nieuws/Paginas/In-hoger-beroep-lagere-gevangenisstraf-voor-gooien-molotovcocktails-tegen-muur-moskee-in-Enschede-in-2016.aspx
- ²⁹ Tielemans, Stijn en Serena Hofman, "Morbide dreigbrief schokt Goudse moskeeën: 'Vandaag een brief, morgen een bom?'," *Algemeen Dagblad* (7 februari 2020), geraadpleegd op 28 mei 2020 via: <https://www.ad.nl/gouda/morbide-dreigbrief-schokt-goudse-moskeeen-vandaag-een-brief-morgen-een-bom~af1bab1/> en Hoving, Richard, "Dreigbrief bezorgd bij moskee in Zeist: persoon aan galg met tekst 'islam'," *Algemeen Dagblad* (11 november 2019), geraadpleegd op 28 mei 2020 via: <https://www.ad.nl/utrecht/dreigbrief-bezorgd-bij-moskee-in-zeist-persoon-aan-galg-met-tekst-islam~a195b6e8/> en Vegt, Eric van der, "Dreigbrieven en varkensvlees per post: Arnhem heeft extreemrechts op korrel na signalen radicalisering," *De Gelderlander* (18 september 2019), geraadpleegd op 28 mei 2020 via: <https://www.gelderlander.nl/arnhem/dreigbrieven-en-varkensvlees-per-post-arnhem-heeft->

[extreemrechts-op-korrel-na-signalen-radicalisering~acf79e48/ en](#)

Quekel, Sebastiaan, "Beveiliging Arrahman-moskee in Breda na dreigbrief met hakenkruis? Overleg over aanpak bedreiging," *Omroep Brabant* (25 april 2016), geraadpleegd op 28 mei 2020 via: <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/2291112/beveiliging-arrahman-moskee-in-breda-na-dreigbrief-met-hakenkruis-overleg-over-aanpak-bedreiging>

³⁰ NOS Nieuws, Vier jaar voor brandstichting met terreuroogmerk moskee Enschede, nos.nl, 27 oktober 2016 <https://nos.nl/artikel/2139914-vier-jaar-voor-brandstichting-met-terreuroogmerk-moskee-enschede.html>

³¹ Redactie, Vincent T. krijgt 3 jaar cel voor voorbereiden terroristische aanslag, de Gelderlander, 7 december 2018 <https://www.gelderlander.nl/ingewaard/vincent-t-krijgt-3-jaar-cel-voor-voorbereiden-terroristische-aanslag~a66ebc71/>

³² Redactie, Vincent T. krijgt 3 jaar cel voor voorbereiden terroristische aanslag, de Gelderlander, 7 december 2018 <https://www.gelderlander.nl/ingewaard/vincent-t-krijgt-3-jaar-cel-voor-voorbereiden-terroristische-aanslag~a66ebc71/>

³³ Omroep West, Twee jaar cel voor voormalig HTM-beveiligers die dreigde met aanslag, Omroep West, 13 mei 2020 <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4046314/Twee-jaar-cel-voor-voormalig-HTM-beveiligers-die-dreigde-met-aanslag>

³⁴ NCTV, *Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52*, (Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2020) p. 4.

³⁵ NCTV, *De golfbewegingen van rechts-extremistisch geweld in West-Europa*, (Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2018), p. 27.

³⁶ Nesser, P., Research Note: Single Actor Terrorism: Scope, Characteristics and Explanations, Perspectives on Terrorism Volume 6, Issue 6, p. 62.

³⁷ NTA, *De nieuwe generatie extreemrechts en haar online schaduw*, (Deventer: NTA, 2018) <https://ntadvies.nl/media/1047/de-nieuwe-generatie-extreemrechts-en-haar-online-schaduw.pdf>

³⁸ Nagle, Angela. *Kill All normies: online culture wars from 4chan and Tumblr to Trump and the alt-right*. Zero Books, 2017.

³⁹ Cook, J. US election: Trump and the rise of the alt-right, BBC, 7 november 2016 <https://www.bbc.co.uk/news/election-us-2016-37899026>

⁴⁰ Jones, A. From Memes to Infowars: How 75 Fascist Activists Were "Red Pilled", Bellingcat, 11 oktober 2018 <https://www.bellingcat.com/news/americas/2018/10/11/memes-infowars-75-fascist-activists-red-pilled/>

⁴¹ Kelly, A. The Housewives of White Supremacy, The New York Times, 1 juni 2018 <https://www.nytimes.com/2018/06/01/opinion/sunday/tradwives-women-alt-right.html>

⁴² Van der Veer, R, *Analysing personal accounts of perpetrators of incel violence: what do they want and who do they target?* ICCT, Den Haag (2020) <https://icct.nl/publication/analysing-personal-accounts-of-perpetrators-of-incel-violence-what-do-they-want-and-who-do-they-target/>

⁴³ Breivik, A. 2083 a European Declaration of Independence, 2011.

⁴⁴ Ravndal, Jacob Aasland, Anders Behring Breivik's use of the Internet and social media, *Journal EXIT-Deutschland*, 2013.

⁴⁵ Associated Press, Dylann Roof: white supremacist appeals death penalty on mental health grounds, The Guardian, 29 januari 2020 <https://www.theguardian.com/us-news/2020/jan/28/dylann-roof-charleston-church-shooting-appeal>

⁴⁶ Roof, Dylann, 'MANIFESTO', The Last Rhodesian website, 2015.

⁴⁷ Dickson, EJ. How a White Supremacist's Haircut Became a Symbol for Hate, Rolling Stone, 26 september 2019 <https://www.rollingstone.com/culture/culture-news/bowl-cut-white-supremacist-symbol-890888/>

⁴⁸ Deze tijdlijn is deels gebaseerd op de tijdlijn in *HATE FUEL: The hidden online world fuelling far right terror*, CST, 2020 van de Engelse organisatie CST <https://cst.org.uk/public/data/file/e/1/Hate%20Fuel%20-%20redacted.pdf>

⁴⁹ BBC, Pittsburgh synagogue gunman suspect: Who is Robert Bowers?, BBC, 29 oktober 2018 <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-46022930>

⁵⁰ Owen, T. Decoding the Racist Memes the New Zealand Shooter Used to Communicate, Vice, 15 maart 2019 https://www.vice.com/en_au/article/vbwn9a/decoding-the-racist-memes-the-new-zealand-shooter-used-to-communicate

⁵¹ Tarrant, The Great Replacement, p. 18.

⁵² Whigham, N. Christchurch shooter's hidden messages buried in manifesto, News.com.au, 19 maart 2019 <https://www.news.com.au/technology/online/social/christchurch-shooters-hidden-messages-buried-in-manifesto/news-story/b9c4b070abda5a42368e2247e19d8ef4>

⁵³ Earnest, John T. An Open Letter, april 2019.

⁵⁴ Evans, Robert. Ignore The Poway Synagogue Shooter's Manifesto: Pay Attention To 8chan's /pol/ Board, Bellingcat, 28 april 2019 <https://www.bellingcat.com/news/americas/2019/04/28/ignore-the-poway-synagogue-shooters-manifesto-pay-attention-to-8chans-pol-board/>

⁵⁵ Crucius, P. The El Paso Shooter Manifesto, augustus 2019.

⁵⁶ Dearden, Lizzie. Man who stormed mosque 'armed with shotguns' was inspired by Christchurch and El Paso attackers, messaging board post suggests, Independent, 11 augustus 2020 <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/norway-mosque-shooting-attack-suspect-philip-manshaus-christchurch-el-paso-4chan-a9052106.html>

Burke, Jason. Norway mosque attack suspect 'inspired by Christchurch and El Paso shootings', The Guardian, 11 augustus 2019 <https://www.theguardian.com/world/2019/aug/11/norway-mosque-attack-suspect-may-have-been-inspired-by-christchurch-and-el-paso-shootings>

Hume, T. Man Who Tried to Shoot Up a Mosque In Norway Was Inspired By Christchurch and El Paso, Vice, 12 augustus 2019 https://www.vice.com/en_us/article/7x5piz/man-who-tried-to-shoot-up-a-mosque-in-norway-was-inspired-by-christchurch-and-el-paso

⁵⁷ Know Your meme, Virgin vs. Chad, Knowyourmeme.nl, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://knowyourmeme.com/memes/virgin-vs-chad>

⁵⁸ ADL, Shooting in Halle, Germany: What We Know, ADL, 9 oktober 2019 <https://www.adl.org/blog/shooting-in-halle-germany-what-we-know>

⁵⁹ Kadijk, W. Onderzoek naar reacties op 4chan na aanslag Christchurch, maart 2019.

⁶⁰ 4chan, 4chan advertise, geraadpleegd op 3 september 2020 <https://www.4chan.org/advertise>

⁶¹ <https://4stats.io/> geraadpleegd op 3 september 2020. All: 945426, /pol/: 159020.

⁶² Hine, G., Onaolapo, J., De Christofaro, E., Kourtellis, N., Leontiadis, I., Samaras, R., Stingham, G., Blackburn, J. Kek, Cucks, and God Emperor Trump: A Measurement Study of 4chan's Politically Incorrect Forum and Its Effects on the Web, Roma Tre University, University College London, Telefonica Research, Cyprus University of Technology, 2017 <https://arxiv.org/pdf/1610.03452.pdf>, figure 3.

⁶³ <https://4stats.io/>, geraadpleegd op 28 juli 2020.

⁶⁴ <https://archive.4plebs.org/pol/thread/227106018/#227115422> en <https://archive.4plebs.org/pol/search/text/avid/>, geraadpleegd op 28 juli 2020.

⁶⁵ Mosterd, 4chan-posterplakactie 'It's okay to be white' duikt op in Maastricht. Voorspelling komt uit, Geenstijl, 2 november 2017 <https://www.geenstijl.nl/5139223/busted/>

⁶⁶ Anglin, Andrew. A normies Guide to the alt-right, Daily Stormer, 2016.

⁶⁷ Admin, Nederlands Nationalisme?, idnl.nl, 16 maart 2019 <http://www.idnl.org/opinie-kort/nederlands-nationalisme/>

⁶⁸ Schlegel, Linda. Can You Hear Your Call of Duty? The Gamification of Radicalization and Extremist Violence. *European Eye on Radicalization*, 17 maart 2020 <https://eeradicalization.com/can-you-hear-your-call-of-duty-the-gamification-of-radicalization-and-extremist-violence/>

⁶⁹ Earnest, John T. An Open Letter, april 2019.

- ⁷⁰ Hern, A., Facebook bans far-right groups including BNP, EDL and Britain First, The Guardian, 18 april 2019 <https://www.theguardian.com/technology/2019/apr/18/facebook-bans-far-right-groups-including-bnp-edl-and-britain-first>
- ⁷¹ Subcommandante X, Atomwaffen Division Breaks Public Silence With New Recruitment Video, Propaganda. Medium, 23 mei 2019 <https://medium.com/americanodyssey/atomwaffen-division-breaks-public-silence-with-new-recruitment-video-propaganda-3596843f9da7>
- ⁷² Liao, S., Discord shuts down more neo-Nazi, alt-right servers, The Verge, 2018 <https://www.theverge.com/2018/2/28/17062554/discord-alt-right-neo-nazi-white-supremacy-atomwaffen>
- ⁷³ Dearden, L., Inside the UK-based site that has become the far right's YouTube, Bitchute, 22 juli 2020 <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/bitchute-far-right-youtube-neo-nazi-terrorism-videos-a9632981.html>
- ⁷⁴ Maiberg, E. Gault, M. One of America's Most Notorious Neo-Nazi Extremist Groups Is Posting Freely to YouTube, Steam, Vice, 23 februari 2018 https://www.vice.com/en_us/article/zmwg38/atomwaffen-division-steam-youtube
- ⁷⁵ Gilbert, D., Here's How Big Far Right Social Network Gab Has Actually Gotten, Vice, 2019 https://www.vice.com/en_us/article/pa7dwg/heres-how-big-far-right-social-network-gab-has-actually-gotten
- ⁷⁶ Lorenz, T., Instagram Is the Internet's New Home for Hate, The Atlantic Technology, 21 april 2019 <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2019/03/instagram-is-the-internets-new-home-for-hate/585382/>
- ⁷⁷ Martines, N., The white nationalist influencers of Instagram, Media Matters, 4 augustus 2019 <https://www.mediamatters.org/white-nationalism/white-nationalist-influencers-instagram>
- ⁷⁸ Makuch, B. Pearson, J. Minds, the 'Anti-Facebook,' Has No Idea What to Do About All the Neo-Nazis, Vice, 28 mei 2019 https://www.vice.com/en_us/article/wjvp8y/minds-the-anti-facebook-has-no-idea-what-to-do-about-all-the-neo-nazis
- ⁷⁹ Khazan, O. American Neo-Nazis Are on Russia's Facebook, The Atlantic, 2016 <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2016/05/extremist-groups-vkontakte/483426/>
- ⁷⁹ Kamenetz, Anya, Right-Wing Hate Groups Are Recruiting Video Gamers, npr.org, 5 november 2018 <https://www.npr.org/2018/11/05/660642531/right-wing-hate-groups-are-recruiting-video-gamers>
- ⁸⁰ Roose, Kevin, The making of a Youtube Radical, New York Times, 18 juni 2019 <https://www.nytimes.com/interactive/2019/06/08/technology/youtube-radical.html?mtrref=www.google.com&gwh=FEC989400BD1A4CC756F8D9ACF17C7C6&gwt=pay&assetType=REGIWALL>
- ⁸¹ Roose, Kevin, The making of a Youtube Radical, New York Times, 18 juni 2019 <https://www.nytimes.com/interactive/2019/06/08/technology/youtube-radical.html?mtrref=www.google.com&gwh=FEC989400BD1A4CC756F8D9ACF17C7C6&gwt=pay&assetType=REGIWALL>
- ⁸² Jones, A. From Memes to Infowars: How 75 Fascist Activists Were "Red Pilled", Bellingcat, 11 oktober 2018 <https://www.bellingcat.com/news/americas/2018/10/11/memes-infowars-75-fascist-activists-red-pilled/>
- ⁸³ Roose, Kevin, The making of a Youtube Radical, New York Times, 18 juni 2019 <https://www.nytimes.com/interactive/2019/06/08/technology/youtube-radical.html?mtrref=www.google.com&gwh=FEC989400BD1A4CC756F8D9ACF17C7C6&gwt=pay&assetType=REGIWALL>
- ⁸⁴ Ter Info, over ons, ter-info.nl, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://ter-info.nl/over-ons>
- ⁸⁵ ANP, Forum voor Democratie royeert leden om extreemrechtse en antisemitische whatsappjes, Trouw, 1 maart 2020 <https://www.trouw.nl/politiek/forum-voor-democratie-royeert-leden-om-extreemrechtse-en-antisemitische-whatsappjes~b44f9194/> en
- ⁸⁵ Spekschoor, Thomas, Racistische memes: zelfs Vlaamse minister krijgt ze op zijn telefoon, NOS, 14 september 2018 <https://nos.nl/artikel/2250358-racistische-memes-zelfs-vlaamse-minister-krijgt-ze-op-zijn-telefoon.html> en Tokmetzis, Dimitri, Trap er niet in: deze grappen zijn eigenlijk extreemrechtse propaganda, De Correspondent, 15 mei 2018 <https://decorrespondent.nl/8265/trap-er-niet-in-deze-grappen-zijn-eigenlijk-extreemrechtse-propaganda/402480705-ae116d04>
- ⁸⁶ Spekschoor, Thomas, Racistische memes: zelfs Vlaamse minister krijgt ze op zijn telefoon, NOS, 14 september 2018 <https://nos.nl/artikel/2250358-racistische-memes-zelfs-vlaamse-minister-krijgt-ze-op-zijn-telefoon.html>
- ⁸⁷ Van der Poel, Romy, YouTuber PewDiePie vindt Hitler-grap entertainment, NRC, 19 februari 2017 <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/02/19/youtuber-pewdiepie-vindt-hitler-grap-entertainment-6772853-a1546723>
- ⁸⁷ Tokmetzis, Dimitri, Trap er niet in: deze grappen zijn eigenlijk extreemrechtse propaganda, De Correspondent, 15 mei 2018 <https://decorrespondent.nl/8265/trap-er-niet-in-deze-grappen-zijn-eigenlijk-extreemrechtse-propaganda/402480705-ae116d04>
- ⁸⁸ Zimmer, B., The Origins of the 'Globalist' Slur, The Atlantic, 2018 <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2018/03/the-origins-of-the-globalist-slur/555479/>
- ⁸⁹ Ford, Thomas, Psychology behind the unfunny consequences of jokes that denigrate, The conversation, 7 september 2016 <https://theconversation.com/psychology-behind-the-unfunny-consequences-of-jokes-that-denigrate-63855>
- ⁹⁰ Naber, Caspar, Hoe witte schutters elkaar aansteken, Algemeen Dagblad, 10 oktober 2019, geraadpleegd op 15 juli 2020 via: <https://www.ad.nl/buitenland/hoe-witte-schutters-elkaar-aansteken~a52db291/>
- ⁹¹ NCTV, De golfbewegingen van rechts-extremistisch geweld in West-Europa, (Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2018), p. 27.
- ⁹² AIVD, Rechts-extremisme in Nederland Een fenomeen in beweging, AIVD, p. 19.
- ⁹³ Counter extremism project, James Mason's Siege: Ties to Extremists, counter extremism project, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.counterextremism.com/james-masons-siege-ties-to-extremists>
- ⁹⁴ Van der Wal, Lisa, De bizarre moorden door de sekte van Charles Manson, nu.nl, 26 juli 2019 <https://www.nu.nl/weekend/5970290/de-bizarre-moorden-door-de-sekte-van-charles-manson.html>
- ⁹⁵ Counter extremism project, James Mason's Siege: Ties to Extremists, counter extremism project, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.counterextremism.com/james-masons-siege-ties-to-extremists>
- ⁹⁶ Ross, A. Bevensee, Emmi, ZC, Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks, Bellingcat, 19 december 2020 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ⁹⁷ Iron March, Next Leap, p. 136.
- ⁹⁸ Siege, p. 85.
- ⁹⁹ James Mason, Siege, p. 28.
- ¹⁰⁰ Davey, J. Ebner, J. 'THE GREAT REPLACEMENT': THE VIOLENT CONSEQUENCES OF MAINSTREAMED EXTREMISM, ISD, 2019.
- ¹⁰¹ Onishi, Norimitsu, The Man Behind a Toxic Slogan Promoting White Supremacy, New York Times, 20 september 2019 <https://www.nytimes.com/2019/09/20/world/europe/renaud-camus-great-replacement.html>
- ¹⁰² Lee, Martin, NEW BOOK, BLACK SUN, LOOKS AT FRINGES OF NATIONAL SOCIALISM. SPLC, 18 juni 2002 <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2002/new-book-black-sun-looks-fringes-national-socialism>

- ¹⁰³ Drake, Richard. "The Red and the Black: Terrorism in Contemporary Italy." *International Political Science Review / Revue Internationale De Science Politique*, vol. 5, no. 3, 1984, p. 294.
- ¹⁰⁴ Evola, Julius. A Handbook for Right-Wing Youth Paperback, Arktos, 2017.
- ¹⁰⁵ ADL, The Turner Diaries, ASL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/education/resources/backgrounders/turner-diaries> en Keen, Florance, From Iron March to Fascist Forge, Global Network on Extremism & technology, 31 december 2019 <https://gnet-research.org/2019/12/31/from-iron-march-to-fascist-forge-how-the-global-far-right-makes-use-of-social-networking/>
- ¹⁰⁶ Jackson, Camille. THE TURNER DIARIES, OTHER RACIST NOVELS, INSPIRE EXTREMIST VIOLENCE, 14 oktober 2004 <https://www.splcenter.org/fighting-hate/intelligence-report/2004/turner-diaries-other-racist-novels-inspire-extremist-violence>
- ¹⁰⁷ Dinghal, Boeken, dinghal.com <https://dinghal.com/boeken/>
- ¹⁰⁸ Hayden, M. Visions of Chaos: Weighing the Violent Legacy of Iron March, SPLC, 15 februari 2019 <https://www.splcenter.org/hatewatch/2019/02/15/visions-chaos-weighing-violent-legacy-iron-march>
- Iron March, militarism, web archive, geraadpleegd op 14 augustus 2020 <https://web.archive.org/web/20170606182535/http://ironmarch.org/index.php?/forum/64-militarism/>
- ¹⁰⁹ Iron march exposed, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.IronMarch.exposed/>
- ¹¹⁰ Ironmarch exposed <https://www.ironmarch.exposed/>, deze database schat 26 gebruikers, NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52, NCTV, 2020, p. 31, Deze publicatie vermeldt tussen de 10-15 gebruikers <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/> Dit artikel schat tussen de 13 en 21 gebruikers. <https://www.parool.nl/nederland/nederlanders-actief-op-gehackt-forum-voor-neonazi-s~bcf07aa8/> Dit artikel schat 10-15 gebruikers,
- ¹¹¹ Rosman, Cyril. Nederlanders actief op gehackt forum voor neonazi's. Het Parool, 24 januari 2020 <https://www.parool.nl/nederland/nederlanders-actief-op-gehackt-forum-voor-neonazi-s~bcf07aa8/>
- ¹¹² Ware, J. Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States, ICCT Policy Brief, juli 2019, p. 5.
- ¹¹³ Ware, J. Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States, ICCT Policy Brief, juli 2019, p. 5.
- ¹¹⁴ Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹¹⁵ Ware, J. Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States, ICCT Policy Brief, juli 2019, p. 5.
- ¹¹⁶ Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. *Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks*, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹¹⁷ Ware, J. Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States, ICCT Policy Brief, juli 2019.
- ¹¹⁸ Ware, J. Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States, ICCT Policy Brief, juli 2019, p. 5.
- ¹¹⁹ Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹²⁰ Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹²¹ Elspeth, Reeve. How an 18-year-old gamer went from neo-Nazi to Muslim to alleged killer, Vice, 25 mei 2017 https://www.vice.com/en_us/article/paz8q7/how-devon-arthurs-went-from-neo-nazi-to-muslim-to-alleged-killer
- ¹²² Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹²³ Elspeth, Reeve. How an 18-year-old gamer went from neo-Nazi to Muslim to alleged killer, Vice, 25 mei 2017 https://www.vice.com/en_us/article/paz8q7/how-devon-arthurs-went-from-neo-nazi-to-muslim-to-alleged-killer Mathias, C. The Enemy Of My Enemy Is My Friend: What Neo-Nazis Like About ISIS, Huffpost, 26 mei 2017 https://www.huffpost.com/entry/neo-nazis-isis-devon-arthurs_n_5925cd0ae4b00c8df2a13b18?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly9kZS53aWtpcGVkaWEub3JnLw&guce_referrer_sig=AQAAAFXA_O7ueS3YmNPTVgNjti2FISxRe9CWD3lovjTgHftWhzVJm4-f7FrbyBi8YbnvZy32u9sNAY72HuS7C30upf6Z3aZ9KGCQ0zDbTQSYshEM_Kaeial1MD3yIbW1itHj2LzaQUwe6DeCiwTuUrTfwFD5fM6R47wB2mRLex4x2q
- ¹²⁴ Makuch, B. Lamoureux, M. Neo-Nazis Are Glorifying Osama Bin Laden, Vice, 18 september 2019 https://www.vice.com/en_uk/article/bjwv4a/neo-nazis-are-glorifying-osama-bin-laden
- ¹²⁵ Mathias, C. The Enemy Of My Enemy Is My Friend: What Neo-Nazis Like About ISIS. Huffpost, 26 mei 2017 https://www.huffpost.com/entry/neo-nazis-isis-devon-arthurs_n_5925cd0ae4b00c8df2a13b18?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly9kZS53aWtpcGVkaWEub3JnLw&guce_referrer_sig=AQAAAFXA_O7ueS3YmNPTVgNjti2FISxRe9CWD3lovjTgHftWhzVJm4-f7FrbyBi8YbnvZy32u9sNAY72HuS7C30upf6Z3aZ9KGCQ0zDbTQSYshEM_Kaeial1MD3yIbW1itHj2LzaQUwe6DeCiwTuUrTfwFD5fM6R47wB2mRLex4x2q
- ¹²⁶ Ware, J. Siege: The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States, ICCT Policy Brief, juli 2019
- Weill, Kelly, Satanism Drama Is Tearing Apart the Murderous Neo-Nazi Group Atomwaffen, Daily Beast, 21 maart 2018 <https://www.thedailybeast.com/satanism-drama-is-tearing-apart-the-murderous-neo-nazi-group-atomwaffen>
- Counter extremism project, Order of Nine Angles, Counter extremism project, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.counterextremism.com/supremacy/order-nine-angles>
- Order of Nine Angles, Some Questions And Answers About The Order of Nine Angles (2019), o9a.org, 2019 <https://www.o9a.org/wp-content/uploads/q-a-o9a-2019-v3a.pdf>
- ¹²⁷ Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. *Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks*, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹²⁸ Makuch, Ben. Audio Recording Claims Neo-Nazi Terror Group Is Disbanding, Vice, 16 maart 2020 https://www.vice.com/en_ca/article/qjdnam/audio-recording-claims-neo-nazi-terror-group-is-disbanding
- Site intelligence group enterprise, MOURNING ATOMWAFFEN DIVISION'S DISBANDMENT, EMERGING NEO-NAZI ORGANIZATION PROCLAIMS IT WILL "CONTINUE TO FIGHT", Site intelligence group enterprise, 3 augustus 2020 <https://ent.siteintelgroup.com/Far-Right-/Far-Left-Threat/mourning-atomwaffen-division-s-disbandment-emerging-neo-nazi-organization-proclaims-it-will-continue-to-fight.html>
- Fisher-Birch, Joshua. Atomwaffen Division Claims to Have Disbanded, Counter Extremism Project, 16 maart 2020 <https://www.counterextremism.com/blog/atomwaffen-division-claims-have-disbanded>
- ¹²⁹ libsa, Right-wing extremist "Atomwaffendivision Deutschland" remains active, libsa, 16 juli 2010 <https://iibsa.org/right-wing-extremist-atomwaffendivision-deutschland-remains-active/>

- ¹³⁰ SiITE Intelligence Group Enterprise, RUSSIAN BRANCH OF ATOMWAFFEN DIVISION CALLS FOR VIOLENT ATTACKS AND REVOLUTION, Site, 25 augustus 2020 <https://ent.siteintelgroup.com/Far-Right-/Far-Left-Threat/russian-branch-of-atomwaffen-division-calls-for-violent-attacks-and-revolution.html>
- ¹³¹ Ware, J. Siege: *The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States*, ICCT Policy Brief, juli 2019 p. 6-11.
- ¹³² Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. *Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks*, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- ¹³³ Kunzelman, Michael, U.S. judge orders extremist released, Arkansas Democrat gazette, 14 september 2020 <https://www.arkansasonline.com/news/2019/sep/14/u-s-judge-orders-extremist-released-201/?news-national>
- ¹³⁴ Helsel, Phil. Soldier who discussed attack in U.S. pleads guilty to distributing bomb instructions, NBC News, 11 februari 2020 <https://www.nbcnews.com/news/us-news/army-soldier-who-discussed-attack-u-s-pleads-guilty-distributing-n1134571>
- ¹³⁵ Thompson, A.C. Winston, Ali, Hanrahan, Jake. *Ranks of Notorious Hate Group Include Active-Duty Military*, Propublica, 3 mei 2018 <https://www.propublica.org/article/atomwaffen-division-hate-group-active-duty-military>
- ¹³⁶ Ware, J. Siege: *The Atomwaffen Division and Rising Far-Right Terrorism in the United States*, ICCT Policy Brief, juli 2019, p. 6.
- ¹³⁷ Ross, Alexander, Bevensee, Emmi, ZC. *Transnational White Terror: Exposing Atomwaffen And The Iron March Networks*, Bellingcat, 19 december 2019 <https://www.bellingcat.com/news/2019/12/19/transnational-white-terror-exposing-atomwaffen-and-the-iron-march-networks/>
- Jouvenal, J. Va. teen accused of killing girlfriend's parents to be tried as an adult, The Washinton Post, 25 september 2019 https://www.washingtonpost.com/local/public-safety/va-teen-accused-of-killing-girlfriends-parents-to-be-tried-as-an-adult/2019/09/24/3e628fae-af13-11e9-a0c9-6d2d7818f3da_story.html
- Thompson, AC, Winston, Ali, Hanrahan, Jake. *California Murder Suspect Said to Have Trained With Extremist Hate Group*, Propublica, 26 januari 2018 <https://www.propublica.org/article/california-murder-suspect-atomwaffen-division-extremist-hate-group>
- Sommer, Will. *Alt-Right Clark Brothers Wanted to 'Expedite' Race War After Pittsburgh Synagogue Shooting*, Daily Beast, 14 november 2018 <https://www.thedailybeast.com/did-alt-right-brothers-plan-pittsburgh-style-attack-before-suicide>
- Osborne, Mark. *Las Vegas neo-Nazi charged with plot to bomb gay club, synagogue*, ABC News, 10 augustus 2019 <https://abcnews.go.com/US/las-vegas-neo-nazi-charged-plot-bomb-gay/story?id=64895586>
- Kunzelman, Michael. *Man Linked to Neo-Nazi Group Pleads Guilty to Gun Charges*, NBC Washington, 12 november 2019 <https://www.nbcwashington.com/news/local/man-linked-to-neo-nazi-ggroupleads-guilty-to-gun-charges/2106742/>
- Associated press in Tampa, *Founder of neo-Nazi group gets prison time for possession of bomb materials*, The Guardian, 10 januari 2018 <https://www.theguardian.com/us-news/2018/jan/10/founder-of-neo-nazi-group-gets-prison-time-for-possession-of-bomb-materials>
- ¹³⁸ Der Tagespiegel, *Roth und Özdemir bekommen Morddrohungen von Neonazi-Netzwerk*, Der Tagespiegel, 11 februari 2019 <https://www.tagesspiegel.de/politik/e-mails-von-atomwaffen-division-roth-und-oezdemir-bekommen-morddrohungen-von-neonazi-netzwerk/25182140.html>
- Der Spiegel, *US-Neonazis verfolgten Aktivistin bis nach Deutschland*
- Der Spiegel, 8 november 2019 <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/atomwaffen-division-us-neonazis-stellten-aktivistin-in-deutschland-nach-a-1295514-amp.html>
- Baumgärtner, M., Diehl, J., e.a. *Neo-Nazi 'Atomwaffen Division' Spreads Fear in Germany*, Spiegel International, 13 november 2019 <https://www.spiegel.de/international/germany/neo-nazi-group-atomwaffen-division-takes-root-in-germany-a-1295575.html>
- ¹³⁹ **Lijst AWD**
- Brandon Russell (22), VS, 2017, bezit van explosieven en radioactieve substanties: <https://www.nytimes.com/2018/01/10/us/brandon-russell-sentenced-neo-nazi.html>
 - Vasilios Pistoris (19), VS, 2017, een marinier die een trans-vrouw mishandelde: <https://www.propublica.org/article/vasilios-pistoris-imprisoned-marine-hate-groups>
 - Jeffrey Clark (31), VS, 2018, illegaal wapenbezit: <https://www.post-gazette.com/news/crime-courts/2019/09/13/white-nationalist-jeffrey-clark-Tree-of-Life-shooting-suspect-robert-bowers-Gab/stories/201909130135>
 - Benjamin Bogard (20), VS, 2019, verdacht van plannen aanslag. Veroordeeld voor verkrachtingsporno van minderjarige meisjes op zijn telefoon: <https://news4sanantonio.com/news/local/new-braunfels-man-arrested-on-child-pornography-charges-sentenced-to-80-months-in-prison>
 - Andrew Thomasberg (21), VS, 2019, verboden wapenbezit: <https://wtop.com/virginia/2019/11/man-linked-to-neo-nazi-group-pleads-guilty-to-gun-charges/>
 - Jarrett Smith (24), VS, 2019, soldaat veroordeeld voor het delen van informatie over explosieven: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49803732>
 - Aiden Bruce-Umbaugh (23), VS, 2019, verboden wapenbezit: <https://www.nbcnews.com/news/us-news/suspected-neo-nazi-sentenced-2-1-2-years-gun-case-n1195991>
- Nog in proces:**
- Devon Arthurs (18), VS, 2017, verdacht van dubbele moord. In psychologische behandeling: <https://www.tampabay.com/news/crime/2019/12/19/experts-one-time-neo-nazi-charged-in-double-murder-has-autism-schizophrenia/>
 - Nicholas Giampa (17), VS, 2017, verdacht van dubbele moord op ouders van ex-vriendin: <https://www.restonnow.com/2019/09/25/lorton-teen-to-stand-trial-as-adult-in-killing-of-reston-couple/>
 - Samuel Woodward (21), VS, 2018, verdacht van moord op homoseksuele Joodse student: <https://www.pbs.org/wgbh/frontline/article/three-murder-suspects-linked-to-atomwaffen-where-their-cases-stand/>
 - Beau Merryman (19), VS, 2019, verdacht van delen instructies om een bom te maken: <https://www.kltv.com/2019/10/24/indictment-jefferson-man-assisted-attempt-make-pipe-bomb-damage-federal-building/>
 - Richard Tobin (18), VS, 2019, (coördinatie van) nazistisch vandalisme bij synagoge: <https://www.insider.com/synagogue-attacks-midwest-fbi-richard-tobin-2019-11>
 - John Denton (26), Johnny Garza (20), Cameron Shea (24), Taylor Parker-Dipeppe (20) en Kaleb Cole (24), VS, 2020, verdacht van bedreiging en intimidatie van journalisten: <https://abcnews.go.com/US/justice-department-announces-nationwide-arrests-members-neo-nazi/story?id=69239957>
- ¹⁴⁰ Keen, Florence, *From Iron March to Fascist Forge. Global Network on Extremism & Technology*, 31 december 2019 <https://gnet-research.org/2019/12/31/from-iron-march-to-fascist-forge-how-the-global-far-right-makes-use-of-social-networking/>

- ¹⁴¹ Facistforge, introductions, fascistforge.org <http://www.facistforge.org/topic/249-introduction/?tab=comments#comment-478> en <http://www.facistforge.org/topic/425-introduction/?tab=comments#comment-1194>, geraadpleegd op 29 januari 2020
- ¹⁴² Fascistforge, fascistforge.com, Web.archive, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://web.archive.org/web/2019110170736/https://facistforge.com/index.php?app=forums&module=forums&controller=topic&id=1045>
- ¹⁴³ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.
- ¹⁴⁴ Feuerkrieg Divison Riot Chat channel Active: Nov 23, 2019 - Jan 16, 2020
- Telegram, Feuerkrieg Division https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- Schiano, Chris. LEAKED: Neo-Nazi Terrorist 'Feuerkrieg Division' Organizing Chats. Unicornriot, 20 maart 2020 <https://unicornriot.ninja/2020/leaked-neo-nazi-terrorist-feuerkreig-division-organizing-chats/>
- ¹⁴⁵ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.
- ¹⁴⁶ Grierson, Jamie. *UK to ban neo-Nazi Sonnenkrieg Division as a terrorist group*, The Guardian, 24 februari 2020 <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/feb/24/uk-ban-neo-nazi-sonnenkrieg-division-terrorist-group>
- ¹⁴⁷ ADL, Feuerkrieg Division (FKD), ADL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/resources/backgrounders/feuerkrieg-division-fkd>
- ¹⁴⁸ ADL, Feuerkrieg Division (FKD), ADL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/resources/backgrounders/feuerkrieg-division-fkd>
- ¹⁴⁹ Homeland Security Today, *Feuerkrieg Division Proscribed as Terrorist Group in U.K.*, GTSC, 18 juli 2020 <https://www.hstoday.us/subject-matter-areas/counterterrorism/feuerkrieg-division-proscribed-as-terrorist-group-in-u-k/>
- ¹⁵⁰ Business insider US, *Police say 'commander' of Neo-Nazi group linked to planned attack on CNN was only 13 years old*, Business Insider, 15 april 2020 <https://www.businessinsider.nl/13-year-old-alleged-commander-neo-nazi-feuerkrieg-division-2020-4?international=true&r=US>
- ¹⁵¹ Heck, W., 'Neonazi-club geleid vanuit Nederland', NRC, 25 april 2020 <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935>
- ¹⁵² Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020

a_lost_rhodesian	ryanrrrr.
Teuton	Saint ⚡ Mengele.
baldursrun.	Siegheil_88
Berserker_1488	strasserslayer:
Bjundabare.	Swerveinstinct
.blahperview.	Teuton
Blitzschlag.	traditionoverall
bruh1488	v00rm (Austria)
The Captain	white_powerstroke.
det.som.engang.var.2	Wig_nate
devastas0n.	wuuthr
λDeGrell& (UK)	xryryx
filiailaliae	
⚡Freikorps ⚡.	NL:
Gadsdentgpp	Feldmeijer.
Garzonn.	luftwaffe_wilhelm.
Grey4413 (US)	feuerjugend
oberthesober.	Oud NL leden:
prometheus_88.	Wolfram (>juni 2019)

- ¹⁵³ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.
- ¹⁵⁴ Subcomandante X, *Atomwaffen Division Breaks Public Silence With New Recruitment Video, Propaganda, Medium*, 23 mei 2019 <https://medium.com/americanodyssey/atomwaffen-division-breaks-public-silence-with-new-recruitment-video-propaganda-3596843f9da7>
- ¹⁵⁵ Heck, W., 'Neonazi-club geleid vanuit Nederland', NRC, 25 april 2020 <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935>
- ¹⁵⁶ Schiano, Chris. LEAKED: Neo-Nazi Terrorist 'Feuerkrieg Division' Organizing Chats, Unicornriot, 20 maart 2020 <https://unicornriot.ninja/2020/leaked-neo-nazi-terrorist-feuerkreig-division-organizing-chats/>
- ¹⁵⁷ Telegram, Feuerkrieg Division, 19 november 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=9816
- ¹⁵⁸ Feuerkrieg Divison Riot Chat channel Active: Nov 23, 2019 - Jan 16, 2020
- ¹⁵⁹ ADL, *Feuerkrieg Division (FKD)*, ADL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/resources/backgrounders/feuerkrieg-division-fkd>
- ¹⁶⁰ ADL, *Feuerkrieg Division (FKD)*, ADL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/resources/backgrounders/feuerkrieg-division-fkd>
- ¹⁶¹ ADL, *Feuerkrieg Division (FKD)*, ADL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/resources/backgrounders/feuerkrieg-division-fkd>
- ¹⁶² Telegram, Feuerkrieg Division, 12 oktober https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- ¹⁶³ ADL, *Feuerkrieg Division (FKD)*, ADL, geraadpleegd op 12 augustus 2020 <https://www.adl.org/resources/backgrounders/feuerkrieg-division-fkd>
- ¹⁶⁴ Telegram, Feuerkrieg Division, 5 oktober 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- ¹⁶⁵ Telegram, Feuerkrieg Division, 20 september 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- ¹⁶⁶ Telegram, Feuerkrieg Division, 30 oktober 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- ¹⁶⁷ Telegram, Feuerkrieg Division, 4 november 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- ¹⁶⁸ Telegram, Feuerkrieg Division, 12 oktober 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98
- ¹⁶⁹ Heck, W., 'Neonazi-club geleid vanuit Nederland', NRC, 25 april 2020 <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935>
- ADL, *American White Supremacist Groups Exploiting International Connections*, ADL, 16 maart 2020 <https://www.adl.org/blog/american-white-supremacist-groups-exploiting-international-connections>
- Gonzalez, J., *Far-right terrorist ringleader found to be teenager in Estonia*, DW.com, 10 april 2020 <https://www.dw.com/en/far-right-terrorist-ringleader-found-to-be-teenager-in-estonia/a-53085442>

Subcommandante X, *Telegram Messages Reveal Details about Neo-Nazi Group Feuerkrieg Division*, Medium, 2 oktober 2019

<https://medium.com/americanodyssey/telegram-messages-feuerkrieg-division-jarrett-william-smith-arrested-neo-nazi-34d8dbd32653>

¹⁷⁰ Gonzalez, J., Far-right terrorist ringleader found to be teenager in Estonia, DW.com, 10 april 2020 <https://www.dw.com/en/far-right-terrorist-ringleader-found-to-be-teenager-in-estonia/a-53085442>

¹⁷¹ Schiano, C., LEAKED: Neo-Nazi Terrorist 'Feuerkrieg Division' Organizing Chats, Unicornriot, 20 maart 2020 <https://unicornriot.ninja/2020/leaked-neo-nazi-terrorist-feuerkrieg-division-organizing-chats/>

¹⁷² Schiano, C., LEAKED: Neo-Nazi Terrorist 'Feuerkrieg Division' Organizing Chats, Unicornriot, 20 maart 2020 <https://unicornriot.ninja/2020/leaked-neo-nazi-terrorist-feuerkrieg-division-organizing-chats/>

¹⁷³ Schiano, C., LEAKED: Neo-Nazi Terrorist 'Feuerkrieg Division' Organizing Chats, Unicornriot, 20 maart 2020 <https://unicornriot.ninja/2020/leaked-neo-nazi-terrorist-feuerkrieg-division-organizing-chats/>

174

- Conor Climo (23), VS, 2019, voorbereiden bomaanslag op synagoge, een antiracisme-organisatie of een gaybar:

<https://www.washingtonblade.com/2020/02/11/nevada-man-guilty-in-plot-to-shoot-up-lgbtq-bar/>

- Jarrett William Smith (24), VS, 2019, besprak plegen van aanslag op CNN en antifascisten: <https://www.adl.org/blog/us-army-specialist-with-links-to-neo-nazi-group-pleads-guilty>

Verdacht/niet vervolgd door leeftijd:

- Luke Hunter (21), VK, steun FKD en aanzetten tot moord op LGBT+ers, Joden en mensen van kleur:

<https://www.bbc.com/news/uk-england-tyne-49992201>

- *Anoniem* (leeftijd onbekend), Litouwen, 2019, verdacht van mislukte bomaanslag bij een multinational:

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935> en

<https://translate.google.com/translate?hl=en&sl=lt&u=https://www.tv3.lt/nauijena/lietuva/1014831/vilniuje-ant-pastato-sienos-ispurksta-svastika-rastas-kaip-manoma-savadarbis-sprogmuo&prev=search>

- *Anoniem door leeftijd* (16), VK, 2019, voorbereiding terreuraanslagen:

<https://courtnewsuk.co.uk/16-year-old-hitler-worshiper-planned-terror-attack/>

- *Anoniem* (22), Duitsland, 2020, verdacht van voorbereiden ernstige geweldsdaaden:

<https://www.pnp.de/nachrichten/bayern/Mitglied-der-rechtsextremen-Feuerkrieg-Division-in-U-Haft-3617634.html>

- HeilHitler8814 (13), Estland, 2020, recruiter en leider FKD:

<https://www.businessinsider.nl/13-year-old-alleged-commander-neo-nazi-feuerkrieg-division-2020-4?international=true&r=US>

- Noah Licul (?), Kroatië, 2020, bekladding monument gevallen antifascistische strijders:

<https://www.index.hr/vijesti/clanak/vandali-nacrta-li-kukasti-kriz-na-spomeniku-palim-borcima-u-labinu/2136451.aspx>

https://twitter.com/ur_ninja/status/1241197302032691201

¹⁷⁵ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁷⁶ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁷⁷ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁷⁸ Eugeneantifa, Feuerkrieg Division Exposed: International Neo-Nazi Terrorist Network, eugeneantifa, 24 februari 2020

<https://eugeneantifa.noblogs.org/post/2020/02/24/feuerkrieg-division/>

¹⁷⁹ Heck, W., 'Neonazi-club geleid vanuit Nederland', NRC, 25 april 2020

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935>

¹⁸⁰ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁸¹ Heck, W., 'Neonazi-club geleid vanuit Nederland', NRC, 25 april 2020

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935>

¹⁸² Telegram, Feuerkrieg Division, 27 september 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98

¹⁸³ Telegram, Feuerkrieg Division, 29 oktober 2019 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?before=98

¹⁸⁴ Heck, W., 'Neonazi-club geleid vanuit Nederland', NRC, 25 april 2020

<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/03/25/neonazi-club-geleid-vanuit-nederland-a3994935>

¹⁸⁵ Telegram, Feuerkrieg Division, 30-12-2020 https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL

¹⁸⁶ Eugeneantifa, Feuerkrieg Division Exposed: International Neo-Nazi Terrorist Network, eugeneantifa, 24 februari 2020

<https://eugeneantifa.noblogs.org/post/2020/02/24/feuerkrieg-division/>

¹⁸⁷ Telegram, Feuerkrieg Division https://t.me/s/FK_DivisionOFFICIAL?q=recruit

¹⁸⁸ Telegram, Feuerkrieg Division https://t.me/FK_DivisionOFFICIAL/1841?single

¹⁸⁹ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁹⁰ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁹¹ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁹² Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

¹⁹³ ADL, Echo, ADL.org, geraadpleegd op 13 augustus 2020 <https://www.adl.org/education/references/hate-symbols/echo>

¹⁹⁴ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020.

Feuerkreig Divison Riot Chat channel Active: Nov 23, 2019 - Jan 16, 2020.

¹⁹⁵ Schiano, Chris. LEAKED: Neo-Nazi Terrorist 'Feuerkrieg Division' Organizing Chats, Unicornriot, 20 maart 2020

<https://unicornriot.ninja/2020/leaked-neo-nazi-terrorist-feuerkreig-division-organizing-chats/>

¹⁹⁶ Feuerkreig Divison Riot Chat channel (2) Active: Jan 16, 2020 - March 4, 2020

¹⁹⁷ Telegram analytics, VorherrschatDivision <https://tgstat.com/channel/@VorherrschatDivision>

¹⁹⁸ NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52, NCTV, 2020, p. 31.

¹⁹⁹ NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52, NCTV, 2020, p. 32.

²⁰⁰ NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52, NCTV, 2020, p. 32.

²⁰¹ NCTV, Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 52, NCTV, 2020, p. 32.